
STANFORD UNIVERSITY
LIBRARY

DE FLAVII JOSEPHI

ELOCUTIONE QUAESTIONES CRITICAE ET OBSERVATIONES GRAMMATICAE.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB AMPLISSIMO

PHILOSOPHORUM ORDINE ERLANGENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

CAROLUS RAAB.

ERLANGAE

TYPIS FRID. JUNGE, TYPOGRAPHI AULAE REGIAE BAVARICAE
ET UNIVERSITATIS ERLANGENSIS

MDCCCXC.

PARENTIBUS OPTIMIS.

De Flavii Josephi elocutione quaestiones criticae et observationes grammaticae.

Scripsit

Carolus Raab.

Nostris temporibus Flavii Josephi libros denuo in medium produxerunt Benedictus Niese et Samuel Adrianus Naber. Hic Immanuelis Bekkeri editionem Teubnerianam iterum recensuit et recognovit praemissa nova annotatione critica, Niese omnibus Josephi operum codicibus, qui alicuius momenti sunt, accuratissime collatis novum Flavianorum scriptorum exemplar cum apparatu critico excudere instituit. Usque ad hos dies Naber illius operis, cui conscribendo Josephus posteriorum vitae suae annorum laborem et studium impertivit, antiquitatum Judaicarum priores decem libros duobus voluminibus usui doctorum virorum mandavit, Niese eorundem librorum novam editionem adornavit iisque extremam antiquitatum partem, libros XVI—XX Vita annexa, et duos contra Apionem de vetustate Judaeorum libros addidit.

Idem in primi antiquitatum voluminis praefatione sagaciter demonstravit Josephi opera, ex quo a Christianis lectitata essent, quamquam collecta, tamen non uno corpore servata sed in sex partes ita divisa, ut quini antiquitatum libri, septem de bello Judaico, duo contra Apionem sua propria fata haberent, mansisse, disiecta tamen scriptorum membra ex saeculo quarto decimo usque ad id tempus, quo typis expressa essent, paullatim denuo coaluisse. Quibus autem manuscriptis nobis antiquitatum libri traditi essent, ea binis vel ternis codicibus quinariis conflatis orta esse. Quae cum ita essent, ad illam divisionem spectans in Flavio edendo

singularum partium codicum vim et dignitatem seorsum examinandam esse censuit optimeque de codicibus, quibus priores decem antiquitatum libri continentur, quaestiones in illo prooemio disceptavit. Hac autem re potissimum ab prioribus editoribus, Havercampo, Dindorfio, Immanuele Bekkero, et aequali Nabero dissentit, ut codicem Parisinum Gr. 1421 (R i. e. Regium) et Bodleianum miscellaneum Gr. 186 (Oxoniensem O) saepe inter se conspirantes, quod correctorum libidine minus depravati sint, quamvis non sint vetustissimi, omnibus reliquis praeferat eorumque virtutes laudet. Contra Naber codicem R vitiosis lectionibus et lacunis refertum aliquoties prodesse, sed multis locis nisi reliquis libris sanari non posse professus omnino fere codicum Vindobonensis (S) et Parisini (P) quos inprimis priores secuti sunt, auctoritatem et scripturas retinuit. Attamen cum Niese ipse, etsi codicibus Regio et Oxoniensi primas partes tribuit, ut eius ipsius verbis utar, concedat eos minime incorruptos Josephi verborum testes esse multaque in alterius generis libris melius tradita esse, quo fiat, ut saepenumero, utrum Josephus scripserit, dubitari possit — haud spernendum mihi visum est eiusmodi locis, ubi discrepent inter se codicum lectiones aut editorum sententiae, et observandis et excutiendis operam dare, ut pro mea parte ad Josephum explicandum aliquantulum conferam. Hoc consilio ad illum scriptorem accessi. In iis autem Flavianorum operum partibus potissimum quaestiunculae et observationes meae versantur, quarum textus denuo collatus adhuc nostrae aetatis voluntatibus plane accommodatus est. Ac priore quidem capite librorum ordinem sequens de aliquot locis, de quibus etiam nunc sunt controversiae, disseram. Sed cum dubii loci non possint enucleari aut corrigi nisi quis omnia exempla, in quibus structura illic audita recurret, pervestigaverit, ipsa operis lege eo ductus sum, ut grammaticas quasdam res per totum Flavii librorum quandum corpus persequerer et ad certam rationem revocarem. Itaque secundo capite includam, quae de nonnullis sententiarum subiunctarum generibus memorabilia mihi visa sunt. Sic autem coactus non modo eos, quos Niese et Naber adhuc ediderunt, sed etiam ceteros Flavianos libros observando

complecti in horum lectionibus diiudicandis Immanuelis Bekkeri editionem adii simulque varias codicum scripturas ab Havercampo aut textui subscriptas aut in appendice collectas comparavi.

Libri denique, qui mihi in conscribenda hac dissertatione subsidio fuerunt, hi sunt:

I. Flavii Josephi quae reperiri potuerunt opera omnia Graece et Latine cum notis et nova versione Joannis Hudsoni ad codices fere omnes diligenter recensuit S. Havercampus Lugduni Batavorum 1726.

II. Flavii Josephi Hebraei opera omnia excusa ad editionem Lugduno-Batavam S. Havercampii cum Oxoniensi Joannis Hudsonii collatam curavit Franciscus Oberthür. Lipsiae 1782.

III. Flavii Josephi opera omnia ab Immanuele Bekkero recognita. Lipsiae 1855.

IV. Flavii Josephi opera edidit et apparatu critico instruxit Benedictus Niese. Berolini 1887. 1885. Vol. I. II. IV. V. 1890. 1889.

V. Flavii Josephi opera omnia post Immanuelem Bekkerum recognovit Samuel Adrianus Naber. Vol. I. II. Lipsiae 1888. 1889.

VI. Kuehner, Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache. Ed. II. 1870.

VII. Krueger, Griechische Sprachlehre für Schulen. Ed. V curavit Pökel 1875.

VIII. Winer, Grammatik des Neutestamentlichen Sprachidioms. Ed. VI. 1855.

IX. Aken, Grundzüge der Lehre von Tempus und Modus im Griechischen. Rostock 1861.

X. L. Meyer, *AN* im Griechischen, Lateinischen, Gothischen. Berlin 1880.

XI. Krebs, Die Präpositionsadverbien in der späteren historischen Graecität. München 1884. 1885. (Pars I. II).

XII. Krebs, Zur Rektion der Casus in der späteren historischen Graecität. München 1887. 1888. 1890. (Pars I. II. III).

XIII. Schanz, Beiträge zur historischen Syntax:

a) Sturm, Geschichtliche Entwicklung der Constructionen mit *ΠΡΙΝ*. 1882.

b) Weber, Entwicklungsgeschichte der Absichtssätze. 1884.

XIV. Henricus Stephanus, thesaurus linguae graecae.

XV. Grimm, Lexicon Graeco-Latinum in libros Novi Testamenti. Ed. II. 1879.

XVI. Ernesti, observationes philologico-criticae in Aristophanis Nubes et Flavii Josephi Antiquitates Judaicas. Lipsiae 1795.

XVII. Holwerda, Emendationum Flavianarum specimen. Gorinchemi 1847.

XVIII. Dindorf, Ueber Josephus und dessen Sprache (quam dissertationem continet annalium Fleckeisenii Vol. IC. 1869).

XIX. Jacoby, Observationes criticae in Dionysii Halicarnassensis Antiquitates Romanas. Acta Societ. Philol. Lips. T. I, 1872, p. 287 sqq.

XX. Jacoby, Ueber die Sprache des Dionysius von Halicarnass in der Römischeu Archaeologie. Aarau 1874.

XXI. Kälker, quaestiones de elocutione Polybiana, quae leguntur in Leipziger Studien zur klassischen Philologie. Vol. III T. II p. 219 sqq. 1880.

XXII. Stich, de Polybii dicendi genere in Actorum seminarii philologici Erlangensis volumine altero (p. 141 sqq.) 1881.

XXIII. Niemeyer, Zu Cassius Dio in Fleckeisenii annalium vol. anni 1876 p. 583.

XXIV. Polybii Historia. Ed. L. Dindorfius Voll. IV. Lipsiae 1866.

XXV. Appiani Historia Romana. Ed. L. Mendelssohn. Voll. II.

Pars prior.

A. I. 57. Codices: *θαυμάζω εἰ περὶ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς τί γέγονεν ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας.* Niese pro genetivo *ἀνδρὸς* accusativum ponendum esse coniecit. De usu praepositionis *περί* Kuehner II, 1 § 437, 1 et 3 (p. 426 et 428) haec docet: Kausal und bildlich hat *περί* cum genetivo einen sehr ausgebreiteten Gebrauch, indem es in den mannigfaltigsten Beziehungen die Ursache bezeichnet, so bei den Ausdrücken einer sinnlichen und geistigen Wahrnehmung *ἀκούειν εἰδέναι ἐπίστασθαι γιγνώσκειν*, et infra de *περί* cum accusativo coniuncto: Kausal und bildlich zur Angabe eines physischen oder geistigen Verweilens, Bemühens, Beschäftigtseins, so überhaupt zur Angabe einer Rücksicht auf etwas. Cum illa regula de Atticorum scribendi genere deducta summatim etiam Flavii stilus teneatur, de praemisso loco haec est quaestio, utrum obiectum, cui praepositio *περί* adiuncta est, ad verbum *γέγονεν* an ad *ἀγνοεῖς* referatur. Prius si quis volet *ἄνδρα*, alterum, *ἀνδρός* scribet. Structurae *γίγνεταί τι περί τινα* consentanea sunt: A. II, 35 *ταῦτα περὶ τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο* et A. II, 223: *τοιοῦτό τι καὶ περὶ τὸν παῖδα τοῦτον γενόμενον ἐμφανίζαι τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ.* Sed si quis reputaverit et alias quoque Flavium cum verbo *ἀγνοεῖν*, praeter frequentiorem accusativum, praepositionem *περί* et genetivum componere (c. Ap. I 67: *περὶ — Γαλατῶν — ἠγνόησαν*) et eam sententiae subiunctae partem, quam in primariam, unde illa secundaria pendeat, anticipet, praepositione *περί* cum genetivo verbo accommodare, lectionem *περὶ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς* vix reiciet. Quam modo dixi Flavianam consuetudinem, eam his exemplis tuear: A. I 55 *ἧκε πρὸς τὸν Κάϊν περὶ τἀδελφοῦ πυνθανόμενος ποῖ*

ποτ' εἴη. I 197 *περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο ποῖ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα* (hic quoque verborum circuitu *περὶ τῆς γυναικός* subiectum sententiae ex verbo *πυνθάνεσθαι* pendentis praeceptum esse, nomen autem *ἡ Σάρρα* appositionis, quam vocant, munere fungi mihi videtur) V. 17 *εἵποντο — ὁ πᾶς ὅμιλος μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας δεδιὼς περὶ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν*. Huc accedit quod accusativo *ἄνδρα* probato hiatus Flavio inculcaretur, quem prima antiquitatum parte diligentius elaborata eum admisisse non facile credendum est. In Josepho quoque studium hiatus evitandi fuisse, etsi Polybium huius rei peritissimum non aequavisset, post Benselerum primus Dindorf l. c. p. 827 monuit. Krebs, qui in eius libelli, quem inscripsit die Präpositionsadverbien in der späteren historischen Gräcität, particulae prioris p. 14 sqq. Flavium in bello Judaico conscribendo accuratius hiatum vitasse quam in antiquitatibus commemoravit, in hac sententia sic pronuntiata vix constare videtur, cum editionis Niesii volumen alterum recensens (vide Wochenschrift für klassische Philologie 1886 Nr. 35), ut hiatus ex antiquitatibus expungeret, saepius Josephi verba suo arbitrio mutaverit. De ea re priusquam nova Flavii editio critica a Niesio incohata tota absoluta sit, decerni non posse existimo. Hoc autem iam nunc cavendum esse mihi videtur, ne coniecturis novi hiatus in tradita Josephi verba inducantur.

Si quis utroque loco supra ex primo antiquitatum libro excerpto, (I 55 et I 197) sicut Dindorf (in Fleckeis. annal. vol. IC p. 842) et Naber, et ceteris Flavianis a Dindorfio ibidem enumeratis pro *ποῖ* vel *ὅποι* formas *ποῦ* et *ὅπου* scribet, ei universi et in Atticorum et in posteriorum scriptis loci, quibus illa adverbia cum verbo *εἶναι* componuntur, quorum exempla in Henrici Stephani thesauro s. v. *ὅποι* legis, secundum eandem legem tractandi sunt. Sic autem scriptorum verba non corriguntur, sed perperam laeduntur. Non enim magis in simplici verbo *εἶναι* cum vocula *ποῖ* coalescente haereas quam in structura nemini suspecta *παρεῖναι εἰς — παραγίγνεσθαι εἰς*, quam communis Graecorum sermonis esse grammatici demonstrant, Flaviani, si testimoniis opus est, hi inter multos numeri: A I 285, I 337, III 311, V 62, V 142.

I 197. *Ἐπινευσάντων δὲ ἄρτους τε προσέταξεν εὐθὺς ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπτήσας ἐκόμισεν αὐτοῖς ὑπὸ τῇ δρυΐ κατακειμένοις.* Cum saepissime participium sive coniunctum sive absolutum in casibus obliquis neque articulo neque pronomini *αὐτός* affixum apud Flavium inveniatur, qua structura efficitur, ut participium solum obiecti aut subiecti locum teneat, Niese hic quoque in *αὐτοῖς — κατακειμένοις* offendens *αὐτοῖς* cum *αὐτός* mutari voluit. In codice P a scriba ipso aut ab aequali correctura exiit *αὐτούς*, in S eodem modo *αὐτῶν*. Genetivos absolutos *αὐτοῦ*, *αὐτῶν* in structura participii omitti posse, si ex praecedenti oratione facile supplerentur, Kuehner II 2 § 486 ann. 2a (p. 641) exemplis ex communi Graecorum sermone collectis demonstravit, aliorum casuum pronominis a Flavio omissorum exempla haec proferam: A. III, 37 *τῶν πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγέντων εἴ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένοις* (scil. *αὐτοῖς*) *ἀνάγκη γένοιτο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωυσῆς πλήττει κτλ.* — IV, 130: *ἐπειδὰν δὲ κεχειρωμένους ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυμίαις* (scil. *αὐτοὺς [τοὺς νεανίας]*), *καταλιπέτωσαν.* — V, 30: *τὴν Ῥαχάβην ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθείσῃ χάριν ἔχειν ὡμολόγει.* — VI, 301: *Ἀβιγαία — ἐπορεύετο πρὸς Δαυΐδην· καταβαινούσῃ δὲ τὰ στενὰ τοῦ ὄρους ἀπήντησε Δαυΐδης.* — VII, 30: *Ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν — καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ παραθῶσι τὴν ἀρχήν.* — VII, 166: *Ἠκούσῃ* (scil. *τῇ ἀδελφῇ*) *προσέταξεν ὁ Ἀμνὼν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι.* — VII, 321: *Ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν εὐμενῆ γενέσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι* (scil. *ἑαυτῷ*). — VII, 354: *Σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων καὶ παραγενομένοις* (sc. *αὐτοῖς*) *κελεύει κτλ.* — VIII, 296: *Ἐπιμένουσι* (scil. *Ἀσάνῳ καὶ τῇ σὺν αὐτῷ στρατιᾷ*) *μὲν οὖν ἔφασκεν ἀεὶ κρατεῖν αὐτούς* (contra ea legitur in praegressa paragrapho: *παραγενομένοις αὐτοῖς ἀπήντησεν Ἀζαρίας*). — IX, 48: *Ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν* (scil. *τὴν γυναῖκα*) *ἐκέλευσεν* (antecedit: *πυθομένῳ δὲ αὐτῷ οὐδὲν ἄλλο ἔφη*). Similiter pronomen secundae personae auditur in VIII, 269 *Τὸν θεὸν οὐ λανθάνεις ὃς ἀφιξομένην* (scil. *σε*) *μοι ἐδήλωσε.*

Obstant autem huic multitudini non pauca exempla, in quibus cum participio pronominis αὐτός casus, quem postulat structura, coniungitur. Ex his aliquot inserui supra, ut elocutionis varietas perspiciatur, addam ea, ubi pronomen ante participium collocatum est: A. I 248 Ἡ δὲ οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμαινε. — VI, 113: Ἐπιπεσόντες αὐτοῖς κοιμωμένοις ἀποκτείνουσι — ὡς εἴκοσι. — VII, 10: Ὠργιστο αὐτοῖς βασιλέα τὸν Δαυΐδην κεχειροτονηκόσιν. — VIII, 240: Λέοντα — αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν ἔφραζεν. His autem quamvis numero minoribus locis, quibus nemo offenditur, iure asseritur ille, unde egressus sum: ἐκόμισεν αὐτοῖς — κατακειμένοις. Sed si concessum erit in structura participii absoluti genetivo pronominis αὐτός Flavii elocutionem carere posse, non video, cur I 225 Niese ab ea lectione, quam ipse ex codicibus, quos optimos ducit, Regio et Oxoniensi, in textu restituit: Ἄβραμος δὲ ἐπὶ μηδενὶ κρίνων παρακούειν τοῦ θεοῦ δίκαιον ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἀπαντώντων οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ — ἀπῄει — in annotatione critica recedendum sibi esse putet. Genetivo enim ἀπαντώντων, quem scribae illorum codicum, ut fieret ἁπάντων τῶν, depravaverunt, alterum ἁπάντων apponi voluit. Hoc supervacaneum mihi videtur, si ad participium subiecti loco genetivum αὐτῶν ex ἅπαντα audiendum esse constat. Sic id quoque reici potest, quod ex aliorum codicum et versionis Latinae auctoritate priores editores et Naber laudaverunt, ἁπάντων ζώντων. Id enim in illos codices receptum, quod ἁπάντων τῶν non iam intellectum est. Absolutum autem genetivum post accusativum aut alios casus, etiam nominativum iam melioribus scriptoribus haud insolitum fuisse Kuehner exemplis docet II, 2 § 494 b (p. 665 sqq.). Eis haec Flaviana addam: A. I, 171 Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα εἴς τε πλοῦτον ἐπιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. — II, 27: Ἡ αἰτία τῆς ἀναιρέσεως πολὺ χείρω τὴν πρᾶξιν αὐτοῖς τίθησι (sic RO Niese; MSP (secunda manus) L (Laurentianus) Latina versio, Naber αὐτῶν) διὰ φθόνον τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τοῦ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων. — IV, 210: Οἱ νόμοι πολλὴν πρὸς ἁμαρτάνοντας ἕξουσι παρρησίαν ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται. — XV, 6, 2

(ed. Bekk.) *ἐπίστευε δὲ τῷ Δοσιθέῳ θεραπεύοντας αὐτοῦ* (i. e. *Δοσιθέου*) *καὶ αὐτὸν καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν*. — XVII, 100: *καὶ τοῦ Ἀντιπάτρου κατὰ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τετραμμένου καὶ ὁπόσα παραδείγματα τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος τὰς τιμὰς προφερόμενος* (sc. *ὁ Ἀντίπατρος*) *κτλ.* verbum *ἔφη* suppleatur ad sequentem orationem. — Eandem rem, quam praemissis exemplis illustravi, obiter tractavit Holwerda l. c. p. 41 sq. ad II, 15, 5 (II, 329): *τῷ θεῷ κατεφρόνει τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρεσχηκότος καὶ κτλ.*: codicum enim scripturam *παρεσχηκότος* a Dindorfio, qui dativum *παρεσχηκότι* ad *τῷ θεῷ* spectantem probavit, satis defendit.

Quae cum ita sint, ne id quidem, quod legitur in manuscriptis libris **II 182** *τούτων προσγενομένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν*, pro quibus ultimis verbis Niese Latinam versionem secutus *πληροῦται ἀριθμός* substitui voluit, quidquam offensionis habere equidem censeo. Cum Niese ipse (praef. p. LIII) interpretem latinum saepe paullo liberius graeca transtulisse dicat, non est cur versioni soli nimis fidentes id, quod in codicibus cum Flaviano more prorsus consentiat, tangamus.

I 209. *Ἔλεγε μηδ' ἂν ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχήν, εἰ γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο, ὡς ἀδελφὴν δὲ ἀγόμενον ἢν οὐκ ἠδίκουν.* Sic Niese tradit verba, quorum ultima vitiosa esse constat. Librarii ipsi codicum varie ea sanare studuerunt. Niesii lectio cum Regio et Oxoniensi concordat. Marcianus *ἢν* omisit, S et R (prior manus) *ἀγόμενος ἢν* malunt, in Laurentiano *ἀγόμενον ἢν* contractum est in *ἀγομένην*, Vaticanus, quem Niese in praefationis p. XVI numero VIII significavit et descripsit, *ἀγόμενος σὴν* habet, quae scripturae, etsi difficultatem loci plane tollunt, tamen correctoris cuiusdam sapientiam redolent. Interpretum Havercamp scripsit: *ἀγόμενος οὐκ ἠδίκουν* et cum Hudsonio minus accurate vertit: sed cum pro sorore eam habuerim, nihil iniusti commisi. *ἀγόμενος σὴν* ex illo Vaticano recipere placuit et Dindorfio et nuper post Immanuelem Bekkerum Nabero. Holwerda (l. c. p. 7) hac lectione probata, sed Hudsoniana versione vituperata *ἀγόμενος* pro uxorem ducere volens accipiendum esse professus

est participio volens scriptori sensum imponens qui ex verbis ipsis vix proficiscitur. Cum accusativum *ἀγόμενον* codices R et O et M, quos ad archetypum omnibus communem proxime non raro accedere constat, pariter praebeant, haec forma genuina esse mihi videtur, cui apponatur pronomen *σήν*, ab illorum codicum scribis mutilatum. Facilius enim est intellectu littera extrusa alteraque bis scripta ex verbis *ἀγόμενον σήν* complexiones *ἀγόμενον ἦν* vel *ἀγόμενος ἦν* vel *ἀγόμενος σήν* ortas quam contrarie formas confusas esse. *ἄγεσθαι* vero non illo sensu, quem Holwerda ei detulit, interpreteris, sed simplici medii, quem germanice reddimus voce mit sich führen. Conf.: A. XVIII, 120: *Οὐιτέλλιος παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν ὅσοι τε περὶ αὐτὰ ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ἐπὶ τῆς Πέτρας ἠπείγετο.* — XVIII, 246: *Ἀνήγετο ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἅμα δὲ καὶ τὴν Ἡρωδιάδα ἀγόμενος.* Id sane concedendum est Flavium illam notionem saepius idque non ita longe ab eo loco, unde egressus sum, composito verbo *ἐπάγεσθαι* exprimere (cf. I 207 *ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι τὴν Σάρραν*, I 162, 311, 326, II 307) sed item recte se habet compositum verbum spatio interiecto simplex eadem significatione praeditum sequi posse. (cf. Ann. II, 85: *Λιμὸν Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρπίαν ἐπὶ τοσαῦτα προκαταγγέλλουσιν ἔτη . . . . ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς — ἀφορίας ὑπαναλωθῆναι* et infra 88: *Συνεβούλευε . . . . ὅς ἂν κατὰ τρυφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ περιττοῦ, ταῦτα τηρεῖν.* Similiter B. J. I, 6, 2 *διαμισουμέρῳ* et 6, 4 *μισῆσαι*). Pronomen autem, quo accusativus *ἀγόμενον* referatur, *σε* non magis desideres quam alio loco A. I, 247: *Νυμφεύσειαν ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους.* Denique ad *ἠδίκουν* ex praecedenti *μηδ' ἂν ὀρεχθῆναι* participium huius eiusdem verbi ita audiatur, ut tota comprehensione hoc contineatur: da du aber angeblich deine Schwester mit dir führtest, begieng ich kein Unrecht an dir, indem ich dieselbe begehrte: *τὸ ὀρέγεσθαι* non erat *ἀδικεῖν*.

I 328. *Νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς μὲν προὔπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους θᾶττον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν.* Sic scripsit Naber *θᾶττον* contra codices qui *ἄσσον* commendant coniecto.

Formam *θᾶττον* Flavianae dictioni velut A. V, 171, B. J. I, 2, 4; 16, 7 usitatum neque id minus fuisse quam *τάχιον*, quod legis A. II, 142, B. J. I, 14, 4, minime nego. Ex hoc autem uno vix concludi potest hoc quoque loco Flavium formam *θᾶττον* pro ea, quam codices servaverunt, scripsisse cum illa non magis quam haec in omnem verborum sensum quadret idemque etsi non in soluta Atticorum oratione sed apud Homerum (cf. *ρ* 303 *τ* 506) et tragicos (Soph. Oed. Col. 312 El. 900 Ant. 1210) etiam apud Aristophanem (Equ. 1306) inveniatur, ne Flavio quidem alienum sit, id quod altero exemplo satis confirmatur A. XIX, 198: *Ἡ δὲ (Καισωνία) ἐπεὶ θεᾶται τὴν πρόσοδον τοῦ Λούπου τό τε σῶμα τοῦ Γαΐου προὐδείκνυεν καὶ ἆσσον ἰέναι παρεκάλει.* Flavium autem poetica vocabula elocutioni suae inspersisse iudicare licet auctore Krebsio, qui hunc scriptorem potissimum in antiquitatum libris poetarum dicendi genus imitatum esse profitetur (Zur Rektion der Casus in der späteren historischen Gräcität II p. 17 ann. 2).

II 48. *Προσδοκᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι.* Pro infinitivo *μετέχειν* Niese indicativum coniecit. Infinitivi intra enuntiata relativa, quae barbare dicuntur, usum a meliorum scriptorum dicendi genere non discrepare Kuehner II, 2 § 594, 5 (p. 1056) his verbis monuit: Die griechische Sprache hat die Freiheit in jeder Art von Nebensätzen den Accusativ mit dem Infinitiv statt des verbi finiti anzuwenden. Huic grammatico assentitur Krueger § 65, 10, 10 (p. 283). Quam late autem apud Flavium intra obliquam scilicet orationem illa licentia patuerit, ex his exemplis videmus: A. I, 42 *Ἀναπείθει (ὁ ὄφις) — τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τήν τε ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ἧς γενομένης αὐτοῖς μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τοῦ θείου διάξειν βίον.* — I, 85: *Φωνὴ θεία παρῆν ἀποσημαίνουσα πονηροὺς αὐτοῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ἐπ' ἔτη τετρακόσια γενησομένους — ἐν οἷς κακοπαθήσαντας περιέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν.* I, 241: *Τούτου (Διδώρου) γενέσθαι Σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους Σόφακας λέγεσθαι.* — I, 286: *Οἱ δὲ πάντες ἐπίστασθαί τε ἔφασαν καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρ' αὐτοῦ, ἣν θαυμάζειν, ὅτι μήπω παρείη.* —

I, 297: *Λάβανος δὲ καὶ διὰ τοὺς προγόνους ὑπισχνεῖται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν τῆς φιλανθρωπίας καὶ διὰ τὴν μητέρα, πρὸς ἣν τὴν εὔνοιαν ἐνδείξεσθαι.* — II, 15: *καιρὸν ἥξειν θεοῦ δόντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τίμιον.* — VI, 250: *οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν, ὑπενόησε.* His exemplis comparatis elucet infinitivum in sententia relativa non modo tum adhiberi posse, cum ea oratio vel narratio procedat, sed etiam cum universae compositionis menti aliquod supplementum addatur (cf. supra I, 286. I, 297). Praetulisse interdum infinitivum scriptor videtur, ut totius sententiae verba inter se assimularet.

II, 191. *Λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ποταμοῦ τῆς γῆς ἐπιβάντος καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως ἐκφερούσης Ἰώσηπος — συλλέγων τὸ πλῆθος παρεκάλει.* Genetivum, quem secundum Niesii editionem scripsi, *τῆς γῆς* exhibent codices RO, ceteri accusativum, quem Naber retinuit, Krebs (Zur Rektion der Casus II p. 17 ann. 2) defendit, quod ille casus Josephi in antiquitatibus studio poetas imitandi satis declararetur. Sed si ceteros locos, quibus verbum *ἐπιβαίνειν* Flavius adhibuit, respexeris, ut inde illa de casibus quaestio decernatur, in accusativo parum fidei esse apparebit: quamobrem meo iure a codicum RO auctoritate recedere vereor. Accusativus enim cum verbo *ἐπιβαίνειν* coniunctus praeter hunc uno loco in codicibus deprehenditur: A. XIV, 4, 4 (p. 213 ed. Bekk., tom. III l. 29, 30) *τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν τῶν πρεπόντων ἀριστείων ἠξίωσε.* Sed hic quoque lectio incerta est, quod Hennebergensis sive Schleusingensis, epitomae antiquitatum codex, quem Niese in praef. p. XXII tractavit, et Vaticanus ab ceteris dissidentes dativum servaverunt, quem casum J. Bekker praetulit. Contra Flavius creber est et in genetivo et in dativo. Velut locutionem *ἐπιβαίνειν τῆς χώρας* nostro loco simillimam ter reperis: A. XII, 3, 3. XVI, 55. B. J. II, 16, 4. Praeterea genetivum prae se ferunt: A. VII, 239 (*Ἀψάλωμος*) *ἐπιβὰς τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς ἔφευγε.* — IX, 117: *Ἐπιβὰς ἅρματος σὺν Ὀχοζίᾳ — ἐξῆλθεν.* — XIV, 4, 4 (t. III p. 213 l. 3) *Πρῶτος — Κορνήλιος — ἐπέβη τοῦ τείχους* (eadem verba leguntur

B. J. I, 18, 2). — XIV, 12, 1: *Τῶν ἄκρων ἐπιβάντα τῆς Ἰουδαίας ἐξέωσε.* — XIV, 12, 4: *Ἐπιβῆναι τῆς ἐπαρχίας.* — XIX, 35: *Τῶν συνιστόρων τινὸς ἐπιβαίνει τῷ ποδί.* — B. J. III, 7, 19: *Τῶν περιβόλων ἐπιβῆναι.* — III, 10, 5: *Ἐκτείνοντο δὲ οἱ μὲν ἐπιβάντες τῶν σκαφῶν, οἱ δέ κτλ.* — VII, 2, 1: *Νεὼς φορτίδος ἐπιβὰς Οὐεσπασιανὸς — διέβαινε.* Dativum scriptor verbo et primaria et translata vi praedito apposuit: priorem interpretationem postulant: A. VI, 364: *Δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον.* — B. J. VI, 2, 10: *Ἐπιβὰς τῷ νεκρῷ — ἀνέσειε,* alteram A. II, 235: *Μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει διὰ τοῦ γεγονότος ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ.* Hoc exemplo B. J. IV, 4, 3 *(τρίτον ἐστὶ καταλιπεῖν ἑκατέρους καὶ μήτε ταῖς ἡμετέραις ἐπιβαίνειν συμφοραῖς μήτε — συμμένειν),* quod codices habent *ἐπιβαίνειν,* tueare a Bekkero, qui *ἐπεμβαίνειν* maluit. — A. IX, 121: pro *ἐπιβαίνειν τινι* meliores codices RO *ἀναβαίνειν* commendant *(ἀναβὰς ἵππῳ),* quod verbum etiam cum accusativo accedentibus praepositionibus *εἰς* (A. IX, 134: *ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα* — IX, 268: *ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερόν)* et *ἐπί* (IX, 133: *ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἅρμα)* componitur. Structuram denique *ἐπιβαίνειν ἐπί τι* Flavianam esse vides ex XI, 6, 10: *ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἐν κύκλῳ περιῄει τὴν πόλιν,* de quo loco, si in Havercampiana collatione fides est, codicum est consensus. Secundum autem hanc lectionem etiam alio loco (VIII, 221) codicibus RO credens *ἐπιβὰς εὐθὺς ἐπὶ ἅρμα ἔφυγεν* genetivo *ἐπὶ ἅρματος,* qui nunc in editis libris legitur, praeferrem, nisi in hiatu haererem.

VI, 10. *Νικᾷ δὲ τὰς προειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔν τε τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει διαφέρειν πεπιστευμένων συμβουλία.* Codices ROM *διαφέρειν* omittunt, quod Niese recte haud improbavit: *πεπιστευμένος* enim sive participio aoristi aut praesentis iam ab Atticis scriptoribus homo magnae auctoritatis et existimationis appellatur, quippe cum ei prae ceteris fides habeatur, sicut legitur Xen. Cyr. 4, 2, 8 *ἰδεῖν ἐστιν Ὑρκανίους καὶ πιστευομένους καὶ ἀρχὰς ἔχοντας,* quod exemplum ex Henrici Stephani thesauro linguae graecae deprompsi. Huic ex Flavio asserantur: A. XVI, 294: *Ἦν δ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος ὅτε Συλλαῖος οὐ μετρίως ἐλύπει πιστευθείς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ.* — XVII, 55:

Κόρινθος ἦν Ἡρώδου σωματοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα πιστευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. — XVII, 273: *Ἦν καὶ Σίμων δοῦλος μὲν Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ ἐπὶ μέγα προὔχων τε καὶ πεπιστευμένος.* Hoc extremo loco scriptorem, quibus causis illa existimatio oreretur, mero dativo significasse confirmatur. Supervacaneum igitur mihi videtur, quod Niese expuncto verbo *διαφέρειν*, id quod valde probo, tradita verba additamento praepositionis *ἐπί* corrigenda esse censuit. Similiter dativus, ut causam indicet, ad verbum *πιστεύεσθαι* sane primario sensu intellectum ponitur: A. XVII, 226: *Δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπιστευμένος.* — XVII, 110: *μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι πεπιστευμένος.*

VI, 19. *Ὁ προφήτης Σαμούηλος δρῶν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς εὔκαιρον* (secundum vulgatam lectionem) *πρὸς οὕτως ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας — χρῆται λόγοις.* Ad particulam *ὡς*, cum hac vocula ea, quae sequuntur, aliquam causam prioris sententiae afferre ostendatur, formae participii *ὤν* interdum desiderantur. De hoc usu conspirare Flavium cum Atticis perspicitur ex Kuehnero II, 2 § 491 (p. 658 sq.). Leguntur autem: A. VI, 36: *Ἥττητο — δεινῶς τῆς ἀριστοκρατίας ὡς θείας καὶ μακαρίους ποιούσης.* — IX, 226: *Ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως ὡς ἐναγῆ.* Itaque est cur dubitemus num recte Niese illum superiorem locum his similiter structum mutaverit, cum post compositionem *ὡς εὔκαιρον* neutrius formam *ὄν* repetierit — facile sane coniectam et natura loci ipsius oblatam, sed si ad praemissa exempla spectes, quibus participium deest, vix necessariam.

VI, 152. *Σάουλος δὲ κατασχεῖν βουλόμενος τὸν Σαμούηλον ἐλλαμβάνεται τῆς διπλοΐδος.* Verbum compositum *ἐλλαμβάνεσθαι*, quod in codice O correctura ex *ἐλάμβανεται* restitutum, eadem via in S in *ἐπιλαμβάνεται* conversum est, spurium Niese opinatur, ut pro eo simplex verbum *λαμβάνεται* laudet. Hoc loco *ἐλλαμβάνεσθαι* Flavio vix abiudicaverim, cum idem verbum eodem sensu identidem inveniatur: A. VII, 12: *Σπῶνται τὰς μαχαίρας καὶ τῶν κεφαλῶν ἐλλαβόμενοι κατέχοντες αὐτοὺς ἔπαιον.* — VII, 361: *Τῶν τοῦ θυσιαστηρίου κεράτων — ἐλλαβόμενος δηλοῦται.* — IX, 152: *Ἐλλαβόμενοι τῆς Ὀθλίας — ἤγαγον.*

VII, 31. *Δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ τάξει ποιήσηται — αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη.* Pro *ποιήσηται,* quod in editione principe pro *ποιήσεται* codicum correctum exstat, Niese *ποιήσειε* proposuit. Cum verborum complexione *ἐν τιμῇ, ἐν τάξει ποιεῖσθαι* componantur, quae lexica praebent *ἐν ὀλιγωρίᾳ — ἐν ὀργῇ ποιεῖσθαι* et alia id genus, quae medium in hac dictionis forma in usu fuisse testimonio sint. Flavium autem sicut in sententiis ex verbis timendi pendentibus elocutione ad grammaticam normam directa modo coniunctivum (velut A. I, 162. II, 120. VI, 245. VI, 323. VII, 82 [*λογίζεσθαι* quoque enim in eiusmodi verbis numeratur pariter ac VII, 155] VII, 139. IX, 70) modo optativum praeteritis temporibus inclusum (conf. A. VII, 36: *Τελευτᾷ — Ἀβεννῆρος — ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ Ἰωάβου — δείσαντος — μὴ τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δέ κτλ.* — A. VII, 202: *Ἐδεδίει γὰρ μὴ τἀναντία συμβουλεύων πείσειεν κτλ.)* admiserit, ibidem idque in uno eodemque enuntiato modos confudisse perspicitur ex A. II, 219: *Ἔπειτα δὲ δείσας Ἀμαράμης μὴ κατάφωρος γένηται καὶ — αὐτός τ' ἀπόληται μετὰ τοῦ παιδίου καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν, ἔγνω.* Hic idem locus, quo *ἀπόληται* ex codicum corrupto *ἀπολεῖται* Dindorf restituit, quam parum diligenter in libris manuscriptis coniunctivi aoristi et futuri formae distinctae sint, exempli instar evincit.

VIII, 195. *Πρὸ τούτων ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι περὶ τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων ὅτε τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῶν ὑπὸ τῇ θαλάττῃ τῷ ἀναθήματι καὶ τῶν λεόντων τῶν περὶ τὸν θρόνον τὸν ἴδον· οὐδὲ γὰρ τοῦτο ποιεῖν ὅσιον εἰργάσατο.* Extrema verba depravata Niese ita corrigere studuit, ut, quod in Latina versione legeretur ‚fas erat', *ἦν,* quod excidisset, ante *ὅσιον* intercalaret. Quid autem tum sibi vult *εἰργάσατο*? Naber id repetiit quod in margine codicis S prima manus supplevit: *ὃν ὅσιον* — librarii sane coniecturam. Hac recepta Havercamp verba sic interpunxit: *πρὸ τούτων — τῶν π. τ. θ. τ. ἴδιον, οὐδὲ γὰρ τ. π. ὃν ὅσιον, εἰργάσατο. εἰργάσατο* igitur coniunctione *καὶ* priori verbo *κατεσκεύασε* adiecit, comprehensionem autem vocabulorum *οὐδὲ — ὅσιον* ceteris verbis interiectam ab structura eorum separavit. Sed sic interpretanti ei obiectum secundi verbi

defuit: itaque in versione suo iudicio ‚effigies' inseruit. — Fortasse *ποιῶν* Josephus scripsit: cum elocutionis ubertate *ποιῶν* — *εἰργάσατο* comparetur A. III, 36: *ἀπολύσειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης ἔλεγε τὸν θεὸν καὶ κεχαρίσθαι σωτηρίαν αὐτοῖς οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων.* An, si Havercampi verba interpungendi rationem probamus, obiectum, quod desideratur, *εἴδωλα* excidit, quippe quod iisdem ac sequens·vocabulum litteris incohatum facile transiliri potuerit? Quod si recte habet, utique participium *ὄν* eiciendum, in sententiola inclusa verbum finitum *ἐστίν* aut *ἦν* audiendum est. Hoc denique verbum in Flaviano sermone omitti posse loco ex A. II, 26 excerpto — ut unum ex multis exemplis proferatur — ostenditur (*προσετίθει δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον, καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν*).

VIII. 302. *Ἀλλ' ὥσπερ οἱ* (Naberi) *προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπὰν περί τι σπουδάσωσιν οὐ διαλείπουσι περὶ τοῦτο ἐνεργοῦντες, οὕτω κτλ.* Krebs (Wochenschrift für klassische Philologie 1886 N. 35) praepositionem *περί* ante *τοῦτο ἐνεργοῦντες* exclusit auctoritate Polybii et Diodori nisus: exempla autem ex Polybio attulit alio loco (Zur Rektion der Casus II, 21, 5). Minus his Polybianis exemplis quam naturae loci, de quo agitur, et Flavio ipsi confido, cum Krebsio assentior. Facillime enim declarari potest, quomodo hic *περί* in genuina Flavii verba irrepserit: repetitione praecedentis eiusdem praepositionis (*περί τι σπουδάσωσιν*) id fieri potuit. Sed maius argumentum ei qui ‚Flavium ex Flavio interpretari' studet id esse videatur, quod hic scriptor ceteris locis verbum *ἐνεργεῖν* aut intransitive, ut grammatici dicunt (vide A. XV, 8, 4 *καὶ τῶν μὲν ἐνεργησάντων ἐγένετο τιμωρία* — Vita 32 *τοὺς ἀρχιτέκτονας ἐκέλευον ἐνεργεῖν*) aut cum accusativo coniunctum (conf. B. J. II, 8, 6: *οὐκ ἔστιν ὅ,τι μὴ ἐνεργοῦσιν* — IV, 6, 1: *τὰ δοχθέντα δὲ τάχιον καὶ τῆς ἐπινοίας ἐνήργουν* — et infra: *τὸν φόνον ἐνήργουν* — V, 2, 1 *οὔτε Ῥωμαίοις τι σμικρὸν ἐνεργεῖν πρέπει* — A. III, 155 *ἕως μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ*) usurpat. Passivum denique eiusdem verbi occurit: A. XI, 2, 1 *Ἐνεργουμένων τῶν περὶ τὸν ναόν.* — B. J. IV, 3, 7: *Τὸ τῶν ἐνεργουμένων ἀλγεινότερον.* — IV, 4, 3: *Ἐγνώσθη τὰ κατὰ τὴν χώραν λαθραίως ἐνεργούμενα.*

IX, 30. *Ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰδουμαίων βασιλέα συναναγκάσειν ὄντα ὑφ' ἑαυτόν συστρατεύσασθαι.* Krebs (Wochenschrift f. kl. Phil. l. c.) in accusativo haerens argumentis ex Appiano petitis dativum laudavit: *ὑφ' ἑαυτῷ.* Citavit enim: App. B. C. 4, 40 *ἐστράτευτο γὰρ ὑπ' αὐτῷ ποτε ἐν Συρίᾳ* (ed. Mendelss.). — 4, 137 *ὑπὸ συντάξει πολιτικῇ στρατευσαμένων.* — Lib. 66 *τὰ ὑπ' αὐτῷ στρατόπεδα.* Contra grammatici monent post praepositionem *ὑπό* eum, cuius in dicione aliquis sit, non modo dativo sed etiam accusativo significari. Conf. Kuehn. II, 1 § 442, II et III, 3 (p. 454 sq.), Krueg. § 68, 44 et 45 ann. 2 (p. 324, 325). Non igitur cum iis tantum verbis, quae motum indicant, accusativus componi potest, sed etiam cum iis, quibus vis tranquillae condicionis inest. (Krueger: *ὑπό* cum accusativo bezeichnet ein Erstrecken der Gewalt bei Begriffen der Ruhe). Cum hac lege grammatica plures loci Flaviani concordant, quos omnes corrigere editores summo iure veriti sunt et ex iis unum ne Krebs quidem tangere debuit. Leguntur enim: A. II, 329 *ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενόμενοι.* — XII, 1, 1: *ὑπὸ Πτολεμαίῳ γενέσθαι,* idem B. J. II, 6, 3 *(γεν. ὑπὸ τούτῳ)* — contra: A. VIII, 36 praecedente *τὸ πεδίον ἦν ὑπὸ Βαναίᾳ· πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτόν Γαβάρης διεῖπεν.* B. J. II, 16, 4: *Παραβαίνειν οἰήσεται τὰς σπονδὰς κἄν τις τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπὶ Ῥωμαίους ἴῃ.* Quod paullo infra (17, 9): redit *τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἡγεμόνας.* — Sed licet his duobus locis ex Bello Judaico allatis accusativus ex studio hiatus evitandi profectus sit, tamen eadem causa irrita fit alio exemplo: A. IX, 236: *Εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν ἐκάλει τὸν λαόν.*

IX, 180. *Οὐδ' αὐτῷ τοίνυν ζῆν ἔτι ἀσφαλές ἔλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν τοῦ βίου.* Sic Naber verba edidit, Niese ex codicibus RO praepositionem *ἐκ* ante *τοῦ βίου* addidit: hi codices hic quoque Josephi elocutionem melius servasse videntur quippe qui in Vitae paragr. 101 iterum scripserit: *ἀπῆρεν ἐκ τῆς Τιβεριάδος.*

IX, 182. Vulgo legitur: *Ἀνὴρ ἐπὶ δικαιοσύνῃ διαβόητος καὶ φανερῶς σπουδασθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ.* Pro *διαβόητος* RO lectionem *διαβοηθείς* praebent, quam genuinam esse censeo,

cum contulerim: c. Ap. II, 131: *Ἐῶ τοὺς βασιλέας ἐπὶ εὐσεβείᾳ διαβοηθέντας.*

C. Ap. I, 268. *Οὐκ ἄν — ἤραντο πόλεμον δῆλον ὅτι πλείστας ἔχοντες συγγενείας τοιοῦτοί γε τὸ πλῆθος ὄντες.* Sic Niese cum principe editione scripsit. Contra Laurentianus codex, quem Niese in praefatione duorum c. Ap. librorum (p. IX sq.) maxime laudavit, *τοσοῦτό γε τὸ πλῆθος* habet. Hoc Josephi mori aptissimum est, si iis, quae ex Antiquitatibus collegi, conicere licet. Usitatum enim videtur scriptori in praedicato cum plurali numero verbi singularem nominis, in quo notio multitudinis est, componere. V. A. IV, 116: *Θαυμάζετε τοίνυν, ὦ μακάριος στρατός, ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε.* — V, 215: *Ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος.* Similiter VIII, 279: *Ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος.*

Pars altera.

A. De sententiis finalibus.

Finales sententias primariis enuntiatis Josephus particulis *ἵνα, ὅπως, ὡς* subiungit, negatas iisdem cum negatione *μή* coniunctis aut nudo *μή*. Harum coniunctionum primam sequitur vel coniunctivus vel optativus secundum communem Graecorum dicendi usum, de quo legatur Kuehn. II, 2 § 553, 2 (p. 894), attamen ex posterioribus antiquitatum libris optativus paullatim evanescit. — **A. VI, 117** (*Ἐπαρᾶται — ἵν', εἴ τις ἀποσχόμενος — φάγοι — οὗτος ἐπάρατος ᾖ)* Naber ex epitomae et Glycae, de quo Niese in praef. Ant. p. LXVIII sq. egit, testimonio pro *ᾖ*, quod iam J. Bekkero placuerat, optativum *εἴη* induxit, fortasse quod ex aliis exemplis velut A. I, 311 *(ἵνα δ' εἰ καταληφθεῖεν, — ἔχοι)* I, 335 *(ἵνα — ἀφορῷεν, εἰ — θελήσειεν)* Josephum in eiusmodi periodis modos inter se pares reddere studuisse collegit. Illorum autem optativorum rationem aliam fuisse aut certe Josephum in illo studio sibi non constitisse cognoscitur ex A. VI, 72: *Ἠξίωσεν ἵνα — παρακαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν κτλ.*

De modo verbi, quod cum particula *ὅπως* copulatur, pluribus locis editores differunt. *Ὅπως* cum indicativo futuri post verba efficiendi et curandi coniungi, cum sententia per *ὅπως* incohata obiecti locum ad aliquod verbum id genus teneat, ab grammaticis decantatum est, sed meliores interdum etiam illud tempus in iis finalibus enuntiatis malunt, quae ad id verbum unde pendent pro adverbiis apponuntur quaeque nos vocamus: finale Adverbialsätze. Cf. Kuehn. II, 2 § 552 et § 553 (p. 890, 898). Huic usui accommodate tribus, quos quidem invenerim, locis Naber post *ὅπως* futurum scripsit: **A. VII, 321**: *Γάδον ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα ὅπως ἐκλέξεται.* — **VII, 331**: *Εἶπεν ὠνήσεσθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσει τῷ θεῷ καὶ ποιήσει θυσίαν.* — **X, 176**: *Προσίασιν παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ὅπως — αὐτοῖς ὑποδείξει* (hic finalis sententia obiecti munere fungitur ad verbum *δεηθῆναι*).

Quibus finibus futuri post *ὅπως* usus in iis, quae nominavi, enuntiatis finalibus ab scriptoribus prioribus circumscribatur, ex Weberi, qui illas sententias perfectas (vollständige Finalsätze) vocavit, disputatione ‚Entwicklungsgeschichte der Absichtssätze II Abteilungen' intelligitur. Initium capit futurum post *ὅπως* ex Odyssea *α* 56 (cf. W. I p. 58, 59) perraro ab tragicis poetis (cf. l. c. I p. 103), saepius ab Aristophane (cf. ibid. I p. 122, 127) admittitur. Excluserunt hunc futuri usum Thucydides, de quo legatur in illius dissertationis p. II p. 13, oratores Attici praeter Andocidem, cui duobus locis I, 43 et I, 89 illud tempus placuisse iam Aken (l. c. p. 106) monuit, Weber (II p. 19) repetiit. De Demosthenis et earum, quae sub huius nomine feruntur, orationum in hac re more disputatur a Webero II p. 37, quae colligantur cum eiusdem tomi p. 31. Ex Platone denique Weber (II p. 60 sq.) eiusdem futuri usus tria exempla, quorum unum (Gorg 513 a) satis certum est, duo (Phaedon 91 c, Symp. 174 e) in suspicionem vocari possunt, sex ex Xenophonte (II p. 78, 83) enumeravit. Sed ut dispecta hac meliorum de futuro post *ὅπως* posito consuetudine redeam, unde digressus sum, primo eorum Flavii antiquitatum locorum, quibus futurum scribendum esse Naber iudicavit, codices universi de coniunctivo

ἐκλέξηται inter se concinunt, quamobrem iam priores editores Havercamp, Oberthür, J. Bekker illum modum receperunt; secundo codicis R scriba verborum *κατασκευάσῃ καὶ ποιήσῃ* alterum quidem futuro mutavit, sed haec res, quia ad prius verbum non pertinet, parvi momenti est. Tertio denique OL codices *ὑποδείξει* malunt. Quarto loco ex A. XIV, 12, 5 excerpto *(βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵνα — ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγιγνώσκεσθαι δύνηται)* futurum *δυνήσεται,* quod pro *δύνηται* Havercamp et Oberthür habuerunt, iam J. Bekker secundum Vaticanum codicem coniunctivo extrusit. Minima igitur ex codicibus in futuro fides est. Illis autem dubiis locis opponi possunt ex omnibus Josephi libris permulti alii, ubi, et cum finale enuntiatum adverbii munere fungitur et cum *ὅπως* ex verbo eius quam supra dixi notionis pendet, ex omnium codicum consensu particulam *ὅπως* coniunctivus sequitur neque exitus verborum suspicionem habent. Sic coniunctivum ostendunt A. I, 18; II, 325; III, 280; III, 310; IV, 104, 157, 261, 269, 270; V, 31; V, 13, 212; VI, 100; VII, 131, 145 et ex J. Bekkeri auctoritate et editione XI, 1, 3 — 4, 4 — 4, 6; XII, 7, 4 — 7, 7; XIII, 1, 3 — 1, 6 — 5, 8 bis — 6, 5 — 6, 7 — 9, 2 ter; XIV, 15, 1; XIX, 285. His addantur ex B. J.: II, 9, 9 — 16, 4 — 21, 7; IV, 3, 14; V, 3, 5; VII, 6, 5 — 8, 1 — 8, 7 — 10, 1 — 11, 3. — Pro coniunctivo optativum ex *ὅπως* pendere posse non Flavii proprium sed communis Graeci sermonis esse constat. Ita autem modi distinguuntur, ut coniunctivus post omnia tempora, optativus intra obliquam tantum orationem aut eas, quas praeteritum verbum regit, sententias inveniatur: hoc ut confirmetur, legantur: A. I, 98; II, 203; IV, 170; V, 112; VI, 70; VII, 181; XIII, 11, 2; XVII, 110; XVIII, 171, 201; XIX, 27. B. J. I, 24, 1; II, 11, 2 — 15, 1 — 18, 7 — 21, 2; IV, 7, 3; V, 7, 4; VI, 4, 3 — 8, 2; VII, 1, 1 — 5, 4 — 7, 3 — 8, 5. Vit. 65. Duobus locis, quantum video, optativus praesens sequitur: A. XIX, 90: *Θύρας ἔχει δύο φερούσας (τὸ θέατρον) τὴν μὲν εἰς αἴθριον τὴν δὲ εἰς στοὰν εἰσόδοις καὶ ἀποχωρήσεσιν ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι.* Theatrum, de quo hoc loco agitur, unum ex eis ligneis videtur fuisse, quae etiam Caesarum tempori-

bus quotannis ad ludos celebrandos velut Palatinos ab Livia in Augusti honorem institutos exstrui solebant. De his conf. Oehmichen in eo opere quod ab Iwano de Mueller editum inscribitur Handbuch der klassischen Altertumswissenschaft (Vol. V tom. 3 p. 215) et Friedlaender apud Marquardt Römische Staatsverwaltung Vol. III p. 510 ann. 6. Tale autem theatrum praeterita aetate ad tempus aedificatum describenti Josepho praesens *ἔχει* eo minus adhibere licuit quod iam plusquamperfectum *κατεσκεύαστο* praemiserat. Itaque hoc loco imperfectum *εἶχε* ab eo scriptum esse conieci quod a Niesio in quarto quod nuper prodiit volumine confirmari video. Altero autem loco (B. J. II, 17, 6 *τῇ δὲ ἑξῆς τῶν ξυλοφορίων ἑορτῆς οὔσης, ἐν ᾗ πᾶσιν ἔθος ὕλην τῷ βωμῷ προσφέρειν, ὅπως μήποτε τροφὴ τῷ πυρὶ λίποιτο τοὺς μὲν διαφόρους τῆς θρησκείας ἐξέκλεισαν*) verbum, unde *ὅπως* pendet, supplendum est: hoc autem *ἐστίν* non magis esse potest quam *ἦν*.

Sed ut ea, quae de modis *ὅπως* apud Flavium sequentibus disserui, ad illas formas a Nabero immutatas revocem, certorum coniunctivi exemplorum numero, quorum fides codicum auctoritate adiuvatur, cum Niesio persuasum habeo ibi quoque, ubi Naber futurum maluerit, coniunctivos esse retinendos. Si praeter illos locos *ὅπως* cum futuro coniunctum deprehenditur, illa particula non finalis, sed interrogativa, quam dicimus, sententia subiuncta inducitur: A. I, 46 *Ἔγνωστο περὶ ὑμῶν ὅπως* (quomodo) *εὐδαίμονα βίον καὶ κακοῦ παντὸς ἀπαθῆ βιώσετε.*

Denique pauca disserantur de corruptis verbis **A. V, 215.** *Ἐπιστὰς κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ Γεδεῶνι τήν τ᾽ ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτῷ φίλαυτον οὖσαν ἐδήλου καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένην ὅπως τε τὴν νίκην παρέντες τοῦ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν κτλ.* In codicibus SP pro *ὅπως τε* legitur *ὅπως τε μή*, cui Havercamp, J. Bekker, Naber non minus assenserunt quam coniunctivo *νομίζωσιν* quem corrector aliquis codicis S pro *νομίζουσιν* substituit. Ex forma *νομίζουσιν* Niese, qui in compositione *ὅπως τε* secundum optimos codices perstitit, futurum *νομιοῦσιν* aut *νομίσουσιν* coniecit. (Confer. ad duplicem futuri formam: A. I, 224 *ἐμφανίσειν*,

II, 105 *βασανίσων*, II, 317 *παρακαλέσειν*, VI, 93 *καλέσειν*, VI, 207 *ἐκφαυλίσειν*, VI, 299 *ἀφανίσειν*, VII, 62 *ἐμφανίσων*, VIII, 54 *διακομίσουσιν* contra II, 119 *κομιεῖται*, 220 *ἐκποριεῖν*, VIII, 13 idem, VIII, 99 *μετακομιοῦντα*, IX, 241 *ἀφανιῶ*). In vocabulo *αὐτῷ* ante *φίλαυτον* utique vitioso Naber adverbium *ἀεί* latere suspicatus est, quod, dum melius detegatur, accipiendum sit. Priusquam autem de modo verbi *νομίζειν* discernatur, quae vis in coniunctione *ὅπως* hoc loco sit, expediatur. Hudson graeca sic vertit: Deus autem Gedeoni in somnis apparens homines eo esse ingenio declarabat, ut sese nimium diligerent et alios virtute praecellentes odio haberent: ut victoriam a Deo esse aegre (*μή*!) concedentes eam sibimet tribuant. Negatio *μή* a codicum scribis interpolata deleatur: verba scriptoris sive a librariis sive ab editoribus temere additis negandi particulis corrupta esse Holwerda (l. c. p. 95) exemplis demonstravit. Ea vero particula carere potest sententia, cum in participio *παρέντες* non notionem concedendi, ut ille interpres vult, sed praetermittendi vel negligendi inesse cognitum habemus. Haec vis cernitur ex Polybio 1, 33, 5 (ed. Dindorf.) *παριέναι τὸν καιρόν* et ex Josepho ipso A. IV, 27 *Εἰ μὴ φροντίζων τοῦ θεοῦ καὶ τῶν νόμων τὴν τιμὴν ἐχαριζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ.* — VIII, 192: *Παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον* (sc. *θεόν*). — IX, 27: *Παρεὶς γὰρ τοῦτον θρησκεύειν τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο.* — Neglecta denique in illa versione particula *τε*. Ratione vero totius comprehensionis non finalem coniunctionem, praesertim cum proximo enuntiato finali forma similis sensus repetatur (*ἵνα μάθωσιν βοηθείας τῆς αὐτοῦ ὂν τοὔργον*) sed declarativam, quam recentiores vocant, flagitari equidem existimo. Cum tamen haec vis coniunctioni *ὅπως* desit, verba ita depravata mihi videntur, ut pro *ὅπως τε*: *ὅτι τε* legendum sit sive futuro sive praesente tempore sequente. Duas autem res Deus Gideoni aperit: prius malam naturae humanae indolem, tum Judaeos quoque (hoc vitio praeditos) victoriam ipsius i. e. Dei esse apparere obliti (*παρέντες*: oblivisci enim unum negligendi genus est) suam ducere sive ducturos esse. Non ita raro Flavius duo unius verbi obiecta ita formavit, ut alterum ex substantivo et participio, alterum ex enuntiato constet,

quod per *ὅτι* aut *εἰ* aut pronomine interrogativo instituatur. Confer A. I, 198: *Ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους τοῦ θεοῦ καὶ ὅτι πεμφθείη μὲν ὁ εἷς* (sic Niese) *κτλ.* — II, 111: *Ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον συμπεσόντα καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἀφῖχθαι.* — VI, 35: *Τάς τε τῶν υἱῶν παρανομίας ἔλεγον καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν οὐκέτι τὸν αὐτὸν προεστάναι δύναται τρόπον.* — VII, 41: *Ἐφείπετο — ἐνδεικνύμενος τὴν ἐπὶ τεθνηκότι λύπην καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀνῄρηται.* — IX, 100/101: *Ἐσήμαινεν — ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν — καὶ ὅτι τεθνήξεται.* — X, 20: *Μνημονεύει τοῦ βασιλέως — καὶ ὅτι τῶν Ἀσσυρίων ἦρχε.* ibid. 25: *Τῇ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένου καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν κτλ.* Similiter structa sunt A. III, 190 — III, 302 — VI, 40 — VIII, 260 — IX, 88 — XI, 5, 7. Pro *καὶ ὅτι* compositio *ὅτι τε* praecedenti enuntiato adiecta invenitur. A. V, 171: *Πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας φήσομεν αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων ὅτι τε δεῖ τῆς ὀργῆς ἐπὶ Βενιαμίτας ὑφεῖναι.* B. J. I, 3, 2: *Οἱ πονηροὶ τῷ βασιλεῖ τήν τε πομπὴν τῶν ὁπλιτῶν ἐδήλουν καὶ τὸ παράστημα τοῦ Ἀντιγόνου μεῖζον ἢ κατ' ἰδιώτην ὅτι τε παρείη μετὰ μεγίστου συντάγματος.*

Coniunctione *ὡς*, ut ad eam transeam, finalia enuntiata sive coniunctivo sive optativo sequente creberrime Homerus (Weber l. c. I, p. 28) induxit, rarius Hesiodus (W. I, p. 64). Eiusdem particulae usus latius patet apud tragicos poetas (cf. W. I, p. 81, 93 sqq., 101, 103, 104), paene sublatus est ex Aristophanis fabulis (W. I, p. 118, 127). Idem dici potest de Thucydideo more huc pertinente (cf. W. II, p. 9, 10). Similiter oratorum Antiphon duobus, Andokides, Lysias, philosophorum Plato (cf. W. II, p. 16, 17, 21, 55) singulis exemplis finalem particulae *ὡς* significationem suis temporibus insolitam, etsi haud incognitam fuisse ostenderunt. Solus Atticorum Xenophon in illa coniunctione finali creber fuit (cf. W. II, p. 75). — Flavius in belli Judaici libris *ὡς* cum optativo coniunctum saepius (B. J. I, 8, 5 — 10, 7 — 13, 3 — 13, 9 — 15, 2 bis — 15, 3 — 16, 1 — 20, 2 — 20, 4; II, 8, 9 — 12, 1 — 21, 2 — 21, 8; III, 2, 3 — 6, 2

bis — 7, 2 — 7, 3 — 7, 14 — 7, 19 — 7, 20 — 7, 23 — 7, 26 — 7, 27 — 7, 30 — 9, 1 — 9, 4 — 9, 7 — 10, 6; IV, 1, 6 — 2, 3 — 4, 6 — 5, 3 — 9, 6 — 10, 12 — 10, 5; V, 4, 1 — 4, 2 — 4, 3 — 5, 7 — 5, 8 bis — 6, 2 — 6, 4 — 10, 1 — 11, 2 — 13, 2; VI, 5, 2) admisit, post quodlibet tempus (cf. I, 8, 5 *κατέσκαψεν ὡς μή — γένοιτο* cum I, 20, 2 *πειράσομαι ἀγαθόν σέ τι ποιεῖν ὡς μὴ ζητοίης*). Ex antiquitatibus eadem structura paene remota est: praeter optativum autem coniunctivus post *ὡς* scriptori placuit. Quos locos inveni sic structos, eos huc ascribam: A. I, 218: *Ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν ὡς μὴ παρούσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ προῄει πορρωτέρω.* — XIV, 9, 4: *Ὁ δὲ ἧκε — μετὰ στίφους ἀποχρῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν ὡς μήτε ἐπίφοβος Ὑρκανῷ δόξειε — μήτε γυμνὸς καὶ ἀφύλακτος εἴη πρὸς τὴν δίκην (εἴη* J. Bekker scripsit codici Hennebergensi credens, Havercamp cum aliis *ἴῃ).* — XIV, 15, 4: *Διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν ὡς —Ῥωμαῖοι — διαφθαρεῖεν.* — Semel *ὡς* cum futuro finali sensu ibi usurpavit, ubi meliores *ὅπως* malunt: A. XV, 6, 6: *πάντα πρᾶξαι — ὡς — γενήσεται τὰ πράγματα.* Ad hoc conferatur Kuehn. II, 2 § 552 p. 890, Weber II p. 86.

De ratione voculae *ἄν* coniunctionibus *ὅπως* et *ὡς* appositae Kuehner (II, 2 § 553, 5 p. 900) haec docet: *ἄν* weist auf einen in der Regel nicht ausgedrückten, sondern gedachten bedingenden Satz hin. Hanc interpretationem rectissime repudiavit Aken l. c. p. 110, 7, qui particula *ἄν* finalem enuntiatorum per *ὅπως* et *ὡς* institutorum habitum indicari profitetur (*ὅπως* und *ὡς* machen eigentlich ihren Satz nur zum Objectsatz, nehmen daher gerne etwas dazu, das finale Element anzudeuten; und dies thut *ἄν*, indem es an ‚Umstände' als an begünstigende dachte, jedenfalls dadurch auf einen erst zu durchlaufenden Weg, insofern auf das Vorhandensein einer Richtung, eines Ziels hinwies). Aliter *ἄν* L. Meyer cum latino an et gothico thau composuit iisque notionem ‚unter möglichen Umständen' imposuit. Vide L. Meyer l. c. p. 23 et de *ὡς ἄν* Homerico p. 35. Hic autem significationis transitus nisi saltu, ut ita dicam, conclusionis fieri non posse mihi

videtur. *Ὅπως* cum vocabulo *ἄν* primus composuit Aeschylus (Weber I, p. 80, 81). Hunc duobus locis Sophocles (W. I, p. 91, 93), pluribus Euripides (W. I, p. 100) secutus est, plus spatii illi elocutioni dedit Aristophanes (W. I, p. 115). Cum apud Herodotum (W. I, p. 134, 137), Thucydidem (W. II, p. 9), atticos oratores (W. II, p. 26, 31, 35) usus paene singularis dicatur, per Platonem (W. II, p. 55) et Xenophontem (II, p. 75) ita divulgatur, ut coniunctivus longe praevaleat atque adeo fere solus adhibeatur. Quod unde ortum esset, Weber (II, p. 114 sqq.) exploravit. Et usitatissima est illa particularum iunctura in inscriptionibus usque ad Augusti aetatem, quo fit, ut publicae elocutionis propria fuisse concludatur (W. II, p. 3 sqq.). Exempla voculae *ὡς* cum *ἄν* copulatae ex Homero collegit L. Meyer l. c. p. 35. Tragici poetae hanc compositionem illi, de qua modo egi, *ὅπως ἄν* praeposuerunt, contraria res apud Aristophanem observatur (W. I, p. 80, 91, 112, 115). Ex libris tamen eorum, qui dissoluta oratione opera composuerunt, si Xenophontem eximas, quippe qui in pluribus rebus stilo suo praecipuas propriasque leges arrogaverit, *ὡς ἄν* prorsus paene evanuit (W. II, p. 114). Praeter autem duos locos, ubicumque occurrit, verbum enuntiati forma coniunctivi indutum est.

Sed ut ad Flavium recurrat dissertatio, quae ratio usui compositionis *ὅπως ἄν* cum *ὡς ἄν* intercedit, ea a meliorum consuetudine multum distat. Rarus est hic scriptor in illa, huius vigorem admodum auxit. *Ὅπως ἄν* quod plane deest intra Belli Judaici libros in antiquitatibus bis cum coniunctivo coniungitur (A. XIII, 6, 2: *Ἔπεμψε — ἐπὶ τοὺς ἐν Γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους, ὅπως ἂν καὶ τούτους ἀπολέσωσιν.* — XIII, 14, 2: *Εἰς τοὔσχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας οὐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων ὥστε — παραδοῦναι ὅπως ἂν μὴ ξυνάρηται κτλ.* —), semel cum optativo (A. XIII, 9, 2: *Ἀπεκρίναντο βουλεύεσθαι — δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν Φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἄν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν*). Huic tam exiguo numero hi loci opponantur, quos *ὡς ἄν* obtinet sequente coniunctivo: A. IV, 293: *Καὶ περὶ τούτων βραχέα*

προσδιατάξωμεν, ὡς ἂν — ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων εὐπορῆτε. — V, 61: *Καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ἐπίσχῃ τὸ τῶν Ἑβραίων πρόθυμον, συνέπεσεν.* — X, 234: *Συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους — ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα.* — VIII, 108: *Τοῦτον δέ σοι κατεσκεύακα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν — ἀναπέμπωμεν,* quem modum sequitur *καὶ διατελοίημεν.* — VIII, 114: *Ἱκετεύω καὶ μοῖράν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικίσαι, ὡς ἂν καὶ ἐπὶ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς.* — X, 178: *Πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων διαφθαρῶσι.* — XIII, 2, 1: *Ἐκέλευσεν οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη ἐκ λίθων τετραγώνων ὡς ἂν ᾖ ἀσφαλέστερα.* — XIII, 5, 10: *Πυρὰ καύσαντες πολλά, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν.* — XIII, 6, 7: *Εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ᾖ.* — XIV, 5, 3: *Γαβίνιος μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν ᾔει.* Optativo post *ὡς ἂν* ornata sunt: A. II, 35: *Ἔδοξεν αὐτοῖς τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρμένος.* — II, 87: *Πυθόμενου τίνα καὶ τρόπον προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ περὶ τῶν μετὰ ταύτην, ὡς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας.* — VI, 210: *[τί καταγνοὺς αὐτοῦ — προσέταξας ἀνελεῖν ἄνδρα] λαβόντα δ' ἐπὶ τούτῳ γέρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον ὡς ἂν ἀλγεινὸς αὐτοῦ γένοιθ' ἡμῖν ὁ θάνατος.* — VI, 338: *Παρεκάλει — παραθεῖναι καὶ τροφήν, ὡς ἂν — ἀποσωθείη.* — IX, 140: *Ἐξαφανίσαι τὸ γένος ὡς ἂν μηδ' εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἔτι γένοιτο.* — X, 53: *Ἀπέδειξε δέ τινας κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν κτλ.* — X, 170: *Τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινά, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε.* — X, 200: *Τό τ' ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς ἂν — μάθοι.* — X, 230: *Ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ἰεχωνίᾳ παραδόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς ἂν μὴ κατασκαφείη.* — X, 240: *Πορφύραν δώσειν ἐνδύσασθαι καὶ χρυσοῦν περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπισημότατος γένοιτο κτλ.* — XIII, 4, 4: *Τοῦ Ἀπολλωνίου χιλίους*

ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ἰωνάθης οὐ κατεπλάγη. — XIV, 1, 1: (Δίιμεν), ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγνωσομένοις, ὡς ἂν μετὰ χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. — XIX, 174: Οὐκ ἔστιν ὅ τι τῶν κακῶν οὐ διέστρεψε τὴν πόλιν φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἁπάντων οἱ ἐκείνῳ διάδοχοι τῆς ἀρχῆς κατέστησαν ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου καὶ ὡς ἂν μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐρημίαν τοῦ γενναίου καταλείποιεν. — B. J. I, 17, 6: Ἡρώδης δὲ κατὰ μῆνιν τοῦ φονευθέντος ἀδελφοῦ παραβαλλόμενος, ὡς ἂν τίσαιτο τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου, ταχέως τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐκράτει. — I, 25, 4: Πείθεται Φερώρας καὶ κατασκευάσας αὐτόν, ὡς ἂν οἰκτρότατος φανείη, μελαίνῃ τε ἐσθῆτι καὶ δακρύοις προσπίπται τοῖς Ἡρώδου ποσίν. — II, 14, 3: Ὁ μὲν οὖν, ὡς ἂν ἀπορραγείη τὸ ἔθνος καθ' ἡμέραν ἐπέτεινεν αὐτοῖς τὰς συμφοράς. — III, 7, 10: Ἐμπετάσαι τε βύρσας νεοδόρους βοῶν, ὡς ἂν δέχοιντο μὲν τοὺς ἀπὸ τῶν πετροβόλων λίθους κολπούμεναι. — III, 7, 25: Τῶν ταγμάτων ἐπιφράξαι τὰς ἀκοάς, ὡς ἂν μὴ καταπλαγεῖεν. — V, 5, 3: Κόπῳ γὰρ τῆς διὰ νυκτὸς πορείας τετριμμένους ἐδόκει σκέπης ἀξίους εἶναι, ὡς ἂν ἀδεέστερον τειχίσαιντο. — VII, 2, 5: Καθίστανται δὲ διὰ τοῦτο πρὸς ἀνάγκην οἱ Ἰουδαῖοι τοῦ δρᾶν τι γενναῖον, ὡς ἐκπαραβόλως ἀγωνισάμενοι τάχα ἂν καὶ διαφύγοιεν. — Certant editores nostrates de A. **III, 158**: Ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς ὡς ἂν μὴ περιρρυείη (ex cod. M.) πονοῦντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. Hanc scriptionem Niese recepit, Naber ex περιρυῇ et περιρρυῇ codicum ROSPL coniunctivum περιρρυῇ restituit. Cum uterque modus Flaviano stilo aptus sit, soli autem scriptoris arbitrio permissum sit, uter post ὡς ἂν poneretur, illa quaestio ex codicum tantum auctoritate decernenda est neque video, cur hic Niese libros RO neglexerit.

Ex tota autem exemplorum serie apparet in modorum quoque ad ὡς ἂν accedentium usu Flavium, cum optativum in belli Iudaici libris solum, in antiquitatibus multo crebrius eligat, ab Atticorum ratione dissidere et cum posterioribus et scriptoribus et inscriptionibus (cf. Weber II, p. 3, III) conspirare.

Finalis enuntiati partes Josephus, ut ceteri, ad infinitivum ex praepositione pendentem detulit, de qua re pervulgata

legatur Wineri gramm. § 44, 6 (p. 294) et ann. Ab Josepho sic adhibentur praepositiones *εἰς* velut A. II, 45 *σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι*, similiter A. IV, 4, V, 53, VII, 165 — *πρὸς* velut A. III, 121: *Τοῦτο μέντοι πρὸς τὸ μήθ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι μήτ' ἄλλης αἰτίας τὴν σκηνὴν συνεῖχε*, III, 165, 171; VII, 394 — *ἐπί* cum dativo A. II, 137: *Τῶν δὲ παραδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμίν κτλ.*, VII, 32; eadem structura, ut fiat varietas, *ὅπως* coniunctioni respondet II, 86: *Ὁ θεὸς οὐκ ἐπὶ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν, ἀλλ' ὅπως προυγνωκότες κουφοτέρας συνέσει ποιῶνται τὰς πείρας τῶν κατηγγελμένων* sicut VII, 37 *ἕνεκα* cum infinitivo substantivo contrarium est: *ὅσα καὶ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ὀργῆς καὶ τοῦ μηδενὶ τούτων παραχωρῆσαι*. Denique *ὑπέρ* cum genetivo infinitivi vim finalem habet: A. I, 70 *Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ηὑρημένα — στήλας δύο ποιησάμενοι — ἐνέγραψαν*, I, 205; II, 96; II, 220; III, 161; IV, 167; VII, 236; X, 100; XII, 9, 5.

Accedit quod coniunctiones finales a Josepho etiamtum usurpantur, cum meliorum scribendi ratio infinitivum mavult: adiciuntur enim *ἵνα* et *ὅπως* et — ut id anticipem, quod infra attingam, — consecutiva particula *ὥστε* ad verba orandi, admonendi, imperandi, alia id genus. Has structuras ne a meliorum quidem locutione prorsus alienas esse Kuehner II, 2 § 473 ann. 6 (p. 578, 579) commemoravit. Consecutivum autem sensum, quem ille grammaticus in eiusmodi sententiis per *ὥστε* incohatis esse interpretatur, Flavius omisisse videtur similiterque in finalibus enuntiatis coniunctiones mutasse et miscuisse atque in consecutivis, ut infra exemplis demonstrabo, finalibus particulis locum dederit. Simulque illum coniunctionum pro infinitivo usum propagavit easque in eodem verbo variavit. Sic verbo *δεηθῆναι* Attici plerumque infinitivum, Flavius modo *ὅπως* (A. VII, 191 *ἐδεῖτ' αὐτοῦ τελέως καταπραῦναι τὸν πατέρα καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ*, quo exemplo prior Atticorum structura et posterior coniunguntur. — X, 176: *Παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ὅπως — ὑποδείξῃ*. — XII, 4, 8: *Τῆς δὲ τοῦ Ἀρίωνος*

γυναικὸς τοῦτο δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδὶ φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα) modo ἵνα (A. VI, 321: Ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἵν', ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται. — XII, 3, 1: Δεηθέντες οἱ Ἀλεξανδρεῖς καὶ Ἀντιοχεῖς ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. — ibid. 3, 2: Δεομένων τοῦ Ἀγρίππα ἵνα τῆς πολιτείας, ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Ἀντίοχος —, μόνοι μετέχωσιν — ἐνίκησαν οἱ Ἰουδαῖοι) -, modo ὥστε (A. V, 237: Ἐδεήθη αὐτῆς ὥστε παραλαμβάνειν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα) praeter infinitivum apposuit. Similiter infinitivus aut coniunctiones locum habent ad verba: αἰτεῖν (quod cum ὅπως collocatur A. XVI, 173: Ἤιτουν τε ὅπως κἀγώ — τὴν ἐμὴν γνώμην βεβαιώσω. — XIX, 5, 3: Αἰτησαμένων με βασιλέων Ἀγρίππου καὶ Ἡρώδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι κτλ. ἵνα: XIV, 10, 17 Αἰτησαμένοις ἵν' ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν τηρῆσαι καὶ ἐπιτρέψαι ἔκρινα) — παρακαλεῖν (ὅπως A. VIII, 143: Διεπέμψατο πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς παρακαλῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ. — XII, 2, 2: Ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς Ἰουδαίους. — ibid. 2, 15: Παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ἐπιστολῶν ὅπως — ἐπιτρέψῃ. — XIII, 4, 9: Παρακαλοῦντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἁπάσης — τριακόσια τελῇ τάλαντα. — ἵνα: A. XI, 8, 5: Παρακαλεσάντων δ' αὐτῶν ἵνα καὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι καὶ Μηδίᾳ Ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ἐπιτρέψῃ νόμοις ἀσμένως ὑπέσχετο. — B. J. I, 26, 3: Προσεκομίσθη δέ τις — ἐπιστολὴ παρὰ Ἀλεξάνδρου, παρακαλοῦντος, ἵνα αὐτὸν δέξηται τῷ φρουρίῳ. — ὥστε: A. X, 29: Τοῦ δὲ προφήτου τὸν θεὸν παρακαλέσαντος ὥστε τὸ σημεῖον τοῦτ' ἐπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ. — XIV, 10, 20: Παρακεκλῆσθαι δέ γε ὥστε καὶ ἡμῖν ταῦτα γράψαι περὶ αὐτῶν). — προστάττειν (ὅπως A. XII, 2, 4: Προστάξαντός σου ὦ βασιλεῦ περί τε τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ καὶ περὶ τῶν διαπεπτωκότων, ὅπως τῆς δεούσης ἐπιμελείας τύχῃ. — ἵνα A. II, 195: Προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τοὺς Ἰωσήφου παῖδας — προσῶνται. — XIV, 10, 22: Τῆς δὲ βουλῆς ἡμῶν Λούκιος Πέττιος ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς προσέταξεν ἵνα φροντίσωμεν ταῦτα οὕτω γενέσθαι. — ibid. 10, 14: Προσέταξεν ἵνα, εἴ τινες Ἰουδαῖοι πολῖται Ῥωμαίων, τούτοις

μηδεὶς ἐνοχλῇ.) — *συμβουλεύειν (ὅπως* A. VII, 343: *Συμβουλευσάντων δὲ (τῶν ἰατρῶν) ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ἐπιλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ κτλ.).* — *ἀξιοῦν (ἵνα* A. XIV, 2, 1: *Ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων ἠξίουν, ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, ἵν' οὕτως ἀράς — ἐπιθῆται.* — B. J. VII, 6, 4: *Διελέγοντο ποιεῖσθαι τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου ἀξιοῦντες ἵνα ἀδεεῖς ἀπαλλάττωνται):* — *ἐντέλλειν (ἵνα:* A. VII, 356: *Σολομῶνι δ' ἐντετάλθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προστῇ).* — *παροξύνειν (ὥστε* A. XI, 7, 1: *Παρώξυνε τὸν ἀδελφόν, ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν).* — *ἐφεῖναι (ὥστε* A. XIX, 254: *Ἀνεθορύβησε μὴ ἐφιέναι ὥστε εἰπεῖν;* contra paullo infra *τῶν Γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέντων).* — *ἐπιστέλλειν (ὥστε:* A. XIX, 279: *Καὶ Κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ ἱππαρχοῦντι κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ὥστε τὴν στάσιν καταστεῖλαι).* — *κατεύχεσθαι* A. XI, 4, 6: *Καὶ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ Θεῷ, ὅπως εἴ τις ἐπιχειρήσειε διακωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ βαλὼν αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐπίσχῃ τῆς ἀδικίας).* Crebro verbo imperandi sive cogitato sive posito particulae *ἵνα* et *ὅπως* in publicis consultis quarto decimo antiquitatum libro insertis accedunt. Legitur enim XIV, 10, 3: *Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου δεδογμένα, συγκεχωρημένα, προσκεκριμένα, ἐστὶν οὕτως ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ καὶ τοὺς δεδομένους τόπους καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων προΐστηται τῶν ἀδικουμένων.* — ibid. 10, 5: *Γάιος Καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν — ὅπως τε Ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται.* — ibid. 10, 6: *Γ. Κ. αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον ἔστησε κατ' ἐνιαυτόν, ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως.* — Exempla structuram *προστάττειν ἵνα* prae se ferentia supra exscripsi. Similia autem sunt haec verba ex alio decreto (A. XVI, 168) excerpta: *(Ἔγραψα δὲ καὶ Σιλανῷ τῷ στρατηγῷ ἵνα σάββατι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ἰουδαῖον ἐγγύας ὁμολογεῖν)* et quae legis in B. J. II, 15, 3: *Προπέμψας διεδήλου τοῖς τῶν σπειρῶν ἑκατοντάρχαις, ὅπως παραγγείλωσι κτλ.*

Procedit scriptor in hac consuetudine admissis illis particulis etiam post substantiva aut sola aut verbis adiuncta.

Conferatur A. V, 31: *Ἀρὰς ἔθετο, ὅπως θεμελίους μὲν τειχῶν βαλλόμενος στερηθῇ τοῦ πρώτου παιδός.* — A. VI, 128: *Αὐτοὶ δ' εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ ὥστ' αὐτὸν ἀπολῦσαι τοῦ ἁμαρτήματος.* — A. XI, 5, 4: *Γενομένου δὲ κηρύγματος ὥστε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα.* — XI, 5, 7: *Ἀμέλει συνήργησέ μοι παρὰ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν, ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀναστήσω.* — XII, 1, 1: *Ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τοῦ παραθεμένου τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν,* contra V, 169: *Γεγενημένων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὥστε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικίσαι θυγατέρα.* — XVII, 342: *Καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἐπιεικῶς ἀναστραφῇ τὰ πρὸς αὐτούς.*

Coniunctioni *ἵνα* Josephum interdum iura, quae apud Atticos *ὅπως* obtinet, concessisse ex singulis locis discimus, quibus post verba curandi finalis sententia obiecti vice posita coniunctione *ἵνα* adornatur: A. XIII, 4, 9: *φρόντισον οὖν, ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται.* — XVI, 169: *Ἔπεμψε — πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπιμελουμένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ἱεροσόλυμα.* — XIX, 309: *Καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ τιμιωτάτου μοι βασιλέως Ἀγρίππα οὐδενὸς μᾶλλον προνοουμένων ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος — εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ.* — Vita 195: *προνοήσεσθαι γὰρ αὐτὸς ἔφασκεν, ἵνα θᾶττον μετασταθείην ἐκ τῆς Γαλιλαίας.*

Ceterum non apud Flavium solum sed etiam apud alios posteriores scriptores particularum finalium usum, cui latini sermonis ratio favisse videtur, latius patere constat. De Polybio haec tractaverunt Kälker, l. c. p. 290 sq., Stich, l. c. p. 203 sq. Praeterea conferatur Niemeyer in Fleckeisenii annalium voluminis 106 (1876) p. 583, ubi quantam vim Dio Cassius coniunctioni *ἵνα* attribuerit explicatur.

Liceat huc adnotare orandi notionem apud Josephum etiam in verbo *ἐρωτᾶν* inesse sicut in latino rogare. Hinc elucet: A. V, 42 *Ἰησοῦς ἐπὶ στόμα πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν* (*ἱκετεύε,* quod hic codices SP commendant, Naber retinuit, ab illorum librorum scribis pro genuino *ἠρώτα* interpretandi causa substitutum fuisse ipsa collocatione /*τ. θ. ἱκέτευε*/ manifestum

est). — VI, 328: *Τὸν θεὸν διὰ τῶν προφητῶν ἐρωτᾷ περὶ τῆς μάχης καὶ τοῦ περὶ ταύτην ἐσομένου τέλους προειπεῖν.* — VII, 164: *Προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ.* Aliis quoque scriptoribus hanc verbi *ἐρωτᾶν* significationem notam, etiamsi rarissime adhibitam (velut Babrio, Apollonio) Winer p. 29 l. c. ostendit. Saepius scriptores Novi Testamenti vim orandi illi voci imposuerunt hebraicum sermonem imitantes, qui unum vocabulum (שָׁאַל) pro rogando et orando habet. Vide Grimm-Fritzsche, lex. Nov. Test. s. h. v. Fortasse Josephi quoque stilus patrio scriptoris sermoni translatam illam verbi vim debuit.

Ne quid praetermittam: pro finali sententia Josepho, ut ceteris, participium futuri placuit (velut A. II, 221, 261): hoc autem participium desideratur A. IX, 112 ubi scriptor infinitivum maluit: *ἐπισκέψασθαι δὲ πῶς ἐκ τοῦ τραύματος ἔχοι ἐληλύθει* (contra paullo infra IX, 117 *παρῆν γὰρ αὐτὸς ὡς ἔφην ἔμπροσθεν ὀψόμενος αὐτόν, πῶς ἐκ τοῦ τραύματος ἔχοι*).

B. De sententiis consecutivis.

Cum saepissime arbitrio scriptoris permittatur, utrum rem ex praecedentibus consequentem ex voluntate et mente eius, de quo praegressa sententia agitur, profectam esse an ipsam per se evenisse dicat, finales et consecutivae sententiae saepius inter se attingunt, ut, quod cuique tribuendum sit, difficile diiudicetur. Quo fieri mihi videtur ut apud posteriores particulae magis magisque misceantur. [Aliter Kuehner II, 2 § 553, 2 ann. 3 (p. 895) hanc rem Homerici dicendi usus imitationem esse voluit.] Ut supra post verbum *δεηθῆναι* et similia et consecutivam et finales particulas in usu esse ostendi, sic *ἵνα* consecutiva vi a Flavio ornatur A. VI, 367: *Καὶ ἐξ ἐκείνου νόμος οὗτος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς ἵνα ταὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες.* (Contra legitur A. VIII, 193: *Εὐθὺς μὲν ἐκρατεῖτο πρὸς αὐτῶν, ὥστε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων* — priore loco *κρατεῖν* intransitive usurpatum idem valet ac nostrum durchdringen, in Kraft treten) XII, 11, 1: *Μὴ τοῦτ' ἐπίδοι ἥλιος γενόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτά μου δείξω τοῖς πολεμίοις.*

Ceterum ut consecutivo sensu verbum verbo subiceretur, Flavius coniunctiones *ὥστε* et *ὡς* adhibuit. Quantum intersit inter infinitivum et indicativum post particulam *ὥστε* positos, grammaticorum accuratissime et sagacissime Aken l. c. p. 123 sqq. explicuit. Ad Atticorum normam ab hoc definitam Flavii quoque in indicativo vel infinitivo mos summatim dirigitur, quamquam multa arbitrio et libidini scriptoris deberi negari non potest. Commemorentur exempli instar loci, ubi scriptor duorum enuntiatorum ex *ὥστε* pendentium verba infinitivo et indicativo anacoluthice, ut aiunt, inter se opposuit: A. XVI, 194: *ὥστε αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς τὴν μὲν ὑπερηφανῆσαι, πρὸς δὲ τῇ δούλῃ τὸν νοῦν εἶχε.* — XVIII, 248: *Τοσόνδε ἀπελείπετο τοῦ Ἡρώδου ὥστε τὸν μὲν ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὁ δὲ ἐπικατάγεται.* — Similiter formas variavit: A. V, 61: *Συνέπεσεν ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ* — et XI, 6, 13: *Συνέπεσεν ὥστε καὶ τοὺς ἐν Σούσοις Ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους.* Huc adde B. J. II, 7, 1: *Προεληλύθει δ' εἰς τοσοῦτον πίστεως τὸ τῆς μορφῆς ὅμοιον ὥστε τοὺς ἑωρακότας Ἀλέξανδρον — διόμνυσθαι τοῦτον εἶναι* — et A. VIII, 318: *Εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προὔπεσεν ὥστε καὶ τὸν ναὸν τῷ Τυρίων θεῷ ᾠκοδόμησε.* — Intra antiquitatum libros *ὥστε* cum infinitivo coniunctum centies quadragies bis, sequente indicativo quadragies occurrit, in belli Judaici libris indicativum quaterdecies, infinitivum sexagies quinquies inveni. Ut indicativus ita optativus cum *ἄν* coniunctus, quem modum potentialem vulgo vocant, post *ὥστε* apud Flavium admittitur. Quod vides A. VIII, 55: *ὥστ', εἴ τις θελήσειε τἀκριβὲς μαθεῖν, — εὕροι ἂν συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις.*

Ὡς consecutivum, quod iam interdum Attici, praecipue Xenophon habent, in antiquitatibus centies duodetricies legi, octogies intra belli libros. Dissentiunt autem Flavius et Polybius, quod huic, ut Stich l. c. p. 205 docuit, indicativus*) usitatior est, illi, si perpaucos locos excipias, infinitivus fere solus placuit. In hanc consuetudinem Flavianam non cadunt

*) post consecutivum *ὡς*.

singula exempla indicativi et optativi cum ἄν coniuncti. Leguntur enim A. V, 164: *Οὕτως τε ἦσαν παρωξυμμένοι ὡς καὶ Ἰάβησον τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν - πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν* (ubi unus codex L *ὥστε* offert) et V, 77: *Ἡ φύσις τῆς Χαναναίας γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν · ὡς ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα,* quae constructio eo magis mira mihi videtur quod ter post *ὡς* infinitivus cum ἄν compositus deprehenditur: A. XV, 8, 5: *Ἔν τε τοῖς κατὰ μέρος διὰ πάντων ἐκράτει κοσμῶν τὴν πόλιν, τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φρούριον αὐτὴν ποιούμενος ἐπὶ τῇ μείζονι, τὸ δ' εὐρεπές, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλεῖν καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.* B. J. IV, 8, 3: *Φέρει δὲ καὶ ὀποβάλσαμον — κύπρον τε καὶ μυροβάλανον ὡς οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν τινα εἰπόντα θεῖον εἶναι τὸ χωρίον.* — VII, 1, 1: *Τὸν δ' ἄλλον ἅπαντα τῆς πόλεως περίβολον οὕτως ἐξωμάλισαν οἱ κατασκάπτοντες, ὡς μηδὲ πώποτ' οἰκηθῆναι πίστιν ἂν ἔτι παρασχεῖν τοῖς παρελθοῦσι.*

Ab exemplis indicativi coniunctionem *ὡς* sequentis et corrupta verba, quae codices A. VII, 44 tradunt, excludenda sunt et quae leguntur A. VII, 84: *Ἀκούσας δ' ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συμβέβηκεν Ὠβεδάμῳ ὡς ἐκ τῆς προτέρας πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὴς γέγονε.* Hic *ὡς*, quod Naber ex Marciano recepit, cum Niesio ex codicum RO auctoritate cum *καί* mutandum esse censeo, praesertim cum, quod consecutivo enuntiato exprimatur, prius pronomine *(ταῦτα)* praecipere Flaviani moris non sit, deinde cum post *συμβαίνειν ὥστε*, non *ὡς* audiatur alias.

Infinitivus post compositiones *ἢ ὥστε* aut *ἢ ὡς* comparativum sequentes Atticorum dicendi generi accommodata est (cf. Kuehn. II, 2 § 584, 2a δ [p. 1004]). Vide A. XV, 7, 6: *Κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ περὶ τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φράσαι τὰς κατ' αὐτὴν ὑπερῆγεν.* B. J. I, 5, 1: *Δύο δ' αὐτῇ παίδων ὄντων ἐξ Ἀλεξάνδρου τὸν μὲν πρεσβύτερον Ὑρκανὸν διά τε τὴν ἡλικίαν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα καὶ ἄλλως ὄντα νωθέστερον ἢ ὥστε ἐνοχλεῖν περὶ τῶν ὅλων.* Semel Flavius in eadem re nudum optativum praetulit (Attici etiam *ἢ ὡς ἄν* cum optativo probaverunt cf. Kuehn. II, 2 § 543, 7 ann. 3 [p. 851]): A. I, 294 *Ὁ Λάβανος χαίρειν*

μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειεν ἔλεγεν.

Accedit quod Josephus consecutiva forma describit, qua ratione actio, quae in verbo inest, perficiatur; quo fit ut *ὥστε* participii structuram aequet declareturque germanico: in der Weise dass. Sic interpreter: A. V, 184: *Κενίαζος δὲ ὡς ἔργῳ πεῖραν αὐτοῦ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τοῦ πλήθους ἀρχήν, ὥστε κρίνειν τὸν λαόν,* ubi consecutivo enuntiato nihil nisi nomen *ἀρχή* definitur. X, 44: *Καὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προυνόησεν ὥστε τὰ παλαιὰ τείχη μετὰ πολλῆς ἐπισκευάσαι σπουδῆς.*

Cum iam supra in Flaviana elocutione pro infinitivo coniunctiones *ἵνα, ὅπως, ὥστε* finali sensu saepius locum habere cognoverimus, mirum non est, quod etiam eum infinitivum, in quo consecutiva vis est, crebrius particula *ὥστε* adornat quam hoc melioribus scriptoribus usitatum est. Cf. Kuehn. II 2 § 473, 4 et ann. 11 (p. 582 sq.). Scripsit enim: A. V. 243 *Πείσειν γὰρ Γυάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' αὐτῷ τυγχάνειν ὥστε ἀμύνασθαι.* — XI, 6, 10: *Ἔτυχε δὲ ὥστε Ἀμάνην εὑρεθῆναι* — (contra *τυγχάνειν* cum mero infinitivo occurrit. A. XII, 4, 3: *Ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πάντας ἀναβαίνειν.* — XIII, 10, 4: *Κατὰ δὲ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ Ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ κτλ.* XIII, 11, 4: *Ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν*). — X, 233: *Αὐτὸς ὑπὸ θράσους προαχθεὶς ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι κτλ.* (cui obstant loci infinitivum ostendentes: A. V. 106 *Ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευάσαι.* XV, 3, 6: *Προήχθη καὶ τὰ περὶ τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν.* Varietas est in A. VII 346 /*Οὐδὲ μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα πράττει προήχθη*/ et in A. XI, 5, 5 /*Μέχρι τοῦ δακρύειν προήχθη*/). — B. J. IV, 9, 6: *Ἔπειτα δεξιούμενος τούς τε ἡγεμόνας καὶ κατ' ὀλίγον πᾶν τὸ πλῆθος ἐνῆγεν ὥστε δέξασθαι τὸν Σίμωνα* (contra ibid. 11, 2 *Συναγαγὼν δὲ τοὺς ὑφ' αὐτὸν ἑκατοντάρχας καὶ χιλιάρχας ἐνῆγε μεταβῆναι πρὸς Ἀντώνιον.* Denique huc pertinet *συμπίπτει ὥστε,* cuius structurae exempla supra attuli.

Interdum Flavius post *ὥστε* accusativum cum infinitivo praetulit, etiamsi in praecedenti sententia primaria idem subiectum reperitur, quod ad infinitivum consecutivum flagitatur.

Exempla adscribam: A. I 180: *Ἦν τοιοῦτος ὁμολογουμένως ὡς διὰ ταύτην αὐτὸν καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ.* — II, 38: *Ἐκαθέζετο — τῇ λύπῃ βαρὺς ὡς μήθ' ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτὸν ῥᾴονα γενέσθαι μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν.* — IV, 40: *Γεγωνὸν ἐκβοήσας ὡς ἀκουστὸν πάσῃ τῇ πληθυῖ γενέσθαι* (hic *ἀκουστόν* masculinum, non neutrum esse, quod ad eum, qui loquitur i. e. Mosem referatur concludi potest ex A. IV, 209: *ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς ἀφ' οὗ γένοιτ' ἂν ἐξάκουστος ἀναγιγνωσκέτω*).

C. De sententiis temporalibus.

Enuntiata temporalia inducuntur coniunctionibus *ἐπεί, ἐπειδή, ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ὁπηνίκα, ὁσάκις* (A. III, 53, Vita 160, 416. B. J. I prooem. 11) *ἕως, μέχρι, ἄχρι, πρίν.*

Coniunctionum locum tenent accusativus infinitivi ex praepositione *μετά* pendens (velut A. VII, 113 *μετὰ τὸ προσαγγελθῆναι.* — VII, 342: *μετὰ τὸ τὴν γῆν ταύτην κατασχεῖν.* — XI, 1, 1: *μετὰ τὸ δουλεῦσαι Ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ.* — XII, 2, 4: *μετὰ τὸ προεκθέσθαι*) et relativum enuntiatum per *μεθ' ὃ* conformatum: A. XVII, 191 *Ταῦτα πράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ Ἀντίπατρον κτείνει τὸν υἱόν, τελευτᾷ βασιλεὺς μεθ' ὃ μὲν ἀνεῖλεν Ἀντίγονον ἔτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὃ δὲ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀπεδέδεικτο, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα.* — XIX, 187: *ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους σημεῖον ἡ παράδοσις.*

Μέχρι, ἄχρι, ἕως eadem notione atque latina quamdiu (solange als) et dum, donec (solange bis) ornata sunt. Ubi de iis agitur, quae revera aut evenisse aut fieri commemorantur, in utraque significatione particularum indicativus, pluries post *μέχρι* vocula *δή* confirmatus, scriptori placuit. Sic *μέχρι* legitur: A. III, 53: *Μέχρι μὲν οὖν Μωυσῆς αὖθις ἀνίσχει τὰς χεῖρας, καὶ κατεπόνουν τοὺς Ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι.* II, 287 — XIII, 4, 4 — XV, 11, 4 — Vita 397. 399 — B. J. I, 1, 2 — 3, 6; 4, 6; 16, 2; 22, 5; II, 3, 3; 9, 5; 18, 6; 21, 9; III, 2, 2; 7, 9; 7, 31; 7, 34; 8, 2; 10, 9; V, 9, 4; 11, 2; V, 8, 1; VII, 2, 1; 7, 4; — *ἕως* A. XIII, 16, 2

ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες ἀνεμίμνησκον. — XV, 5, 4 — XV, 8, 4. — XVI, 90. — XX, 176. — XX, 266. — B. J. I, 4, 7; 9, 1; 18, 2; 29, 4; 30, 5; II, 16, 4; 18, 11; 19, 5; III, 2, 2; 7, 11; 7, 20; 10, 3; IV, 1, 5; 3, 3; 5, 1; V, 8, 1; V, 9, 3; VI, 2, 6; 2, 10; 4, 4; VII, 6, 4; VII, 8, 7 ter — ἄχρι B. J. V, 7, 1. Huc accedunt ii loci, quibus pro nuda coniunctione μέχρις οὗ, ἕως οὗ, ἄχρις οὗ leguntur: μέχρις οὗ bis in bello Jud. VI, 5, 3: οὔτε ἔκαμεν μέχρις οὗ κατὰ τὴν πολιορκίαν ἔργῳ τοὺς κληδόνας ἰδὼν ἀνεπαύσατο et VI, 5, 4: ἃ μὲν ἔκριναν πρὸς ἡδονὴν ἃ δὲ ἐξουθένισαν μέχρις οὗ τῇ τε ἁλώσει τῆς πατρίδος καὶ τῷ σφῶν αὐτῶν ὀλέθρῳ διηλέγχθησαν τὴν ἄνοιαν, praeterea A. VI, 237 — VI, 263 — VII, 68 (μέχρις ὁ Δ. cod. RO malunt) — VIII, 241 — X, 242 — ἕως οὗ A. III, 155 — VI, 272 — VII, 12 — VIII, 62 — VIII, 102 — VIII, 241 — X, 80 — X, 134 — XIII, 12, 5 — XIII, 15, 5 — XIV, 11, 7 — ἄχρις οὗ A. VIII, 323 — X, 154. Denique μέχρι δὴ invenitur A. XVIII, 8: Λιμός δὲ εἰς ὑστάτην ἀνακείμενος ἀναισχυντείαν καὶ πόλεων ἁλώσεις καὶ κατασκαφαί, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῶν πολεμίων ἥδε ἡ στάσις. Item XVIII, 105 — XIX, 124 — XIX, 273 (mirum in modum sequente infinitivo: σφάζει δὲ ἑαυτὸν περιπεσὼν τῷ ξίφει μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν). Cum ad rem cogitatam vel exspectatam enuntiata temporalia his coniunctionibus instituta ita spectant, ut, quae iis describantur, rem futuram aut definiant aut suppleant, modo coniunctivo particula ἄν accedente ponuntur. Haec autem structura tum quoque, cum illae sententiae obliqua oratione inclusae sunt, constructioni optativi particula ἄν carentis, quam grammaticorum ratio praescribit quamque A. II, 111: (ἀπήγγελλον — ὅτι — ἀπιστηθεῖεν ὡς καταλίποιέν τε Σεμεῶνα παρὰ τῷ στρατηγῷ μέχρι Βενιαμὶς ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτοῖς τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῷ γένοιτο) V, 19; XVII, 9, 1 ostendunt, anteposuit. Coniunctivi forma hi loci induti sunt observata ea, quam praemisi, regula: A. IV, 171 (καὶ Μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰησοῦν καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας συνεχώρει τὴν Ἀμορρῖτιν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν, ἕως ἂν καταστήσωνται τὰ πάντα); V, 241; VIII, 323; XI, 4, 5; XI, 8, 3; XII,

7, 2; XII, 8, 2; XIII, 15, 5; XX, 7; XX, 30. Vita 295, 400. B. J. I, 24, 4; II, 1, 1; II, 17, 1; IV, 5, 5; IV, 4, 3; IV, 4, 4; IV, 8, 4. — Haec quamquam veritus, ne rem pervulgatam Atticorumque exemplis iterum atque iterum probatam decantem, ea mente protuli, ut omnes quaestiones huc pertinentes absolvam.

Compositiones quas paullo ante nominavi *ἕως οὗ*, *μέχρις οὗ*, *ἄχρις οὗ* Dindorf in Fleckeisenii annal. tom. 99 p. 822 sq. plane sustulit et scribarum libidini imposuit, Niese codices RO secutus his locis servavit: A. V, 19: *μέχρις οὗ — διαβαίη*. — VI, 237: *μέχρις οὗ περίεστι Δαυίδης*. — VI, 263: *μέχρις οὗ μέν εἰσιν ἰδιῶται*. — VI, 272: *ἕως οὗ συνεῖλον*. — VII, 12: *ἕως οὗ πάντες ἀπώλοντο*. — VIII, 62: *ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησε*. — VIII, 102: *ἕως οὗ πρὸς τὸν ναὸν ἦλθον*. — VIII, 241: *μέχρις οὗ — ἀπήγγειλαν*. — VIII, 322: *μέχρις οὗ ἂν ὕσῃ ὁ θεός*. — VIII, 323: *ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο*. — X, 154: *ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν*. — X, 242: *μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησε*.

Ad Polybium spectantes compositiones *ἕως οὗ* et *μέχρις οὗ* Krebs (die Praepositionsadverbien II, 5, 8, 9, 15, 16), *ἕως οὗ* Kälker l. c. p. 255 sq. restituerunt.

Cum hanc controversiam reddam, non disceptem, quamquam Dindorfii opinionem satis superatam esse puto, de modorum varietate et particula *ἂν* nunc illis apposita nunc omissa pauca disseram.

Structuris enim secundum grammaticas leges conformatis, quas supra circumscripsi, adiciuntur plures loci, qui in verbo aut coniunctivum sine *ἂν* aut optativum cum *ἂν* exhibent ob eamque causam ab editoribus aliisque (cf. Dindorf l. c. p. 823 sq.) tentantur. Si praetermittas locum corruptissimum (A. VI, 248: *ἕως οὗ ἐπὶ τὸ καθ' αὑτὸν τέλος*, ubi MSPELat *ἕως ἂν ἀπογνῷ* habent, Ernesti [observ. philol.-crit. in Aristoph. Nub. et Flavii Josephi antiq. Jud. p. 85] *ἕως ἂν γνῷ* commendat) nudus coniunctivus recurrit: A. V, 68: *Ἐπιτήδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ τὸ κάλλος ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πράγματα παράσχῃ* (Niese et Naber *παράσχοι*). — VIII, 58: *Μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ἐπὶ μῆνα ἕνα ἐν Λιβάνῳ ὄρει δύο μῆνας ἀναπαύεσθαι παραγινομένους ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, μέχρις οὗ πάλιν οἱ*

δυσμύριοι τὴν ἐργασίαν ἀναπληρώσωσι (Niese *ἀναπληρώσουσι* coniecit, Naber Dindorfii *μέχρι ἂν — ἀναπληρώσωσι* probavit). — X, 199: *Κελεύει — ἐπισχεῖν — ἕως γνῷ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν Δανιήλου* (Naber *ἕως ἂν γνῷ* scripsit, mirum in modum Niese hoc loco codicum lectionem non tetigit). — XIII, 1, 2: *Πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην — ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀπόθηται τὴν ἀποσκευήν, ἕως οὗ — πολεμήσωσιν.* Vita 274: *(Ἔλεγον) περιμένειν δ' ἕως ὑποχείριον τὸν Ἰωάννην ποιήσωσιν.* 307: *Περιμένειν αὐτοὺς κελεύων ἕως μάθωμεν.* 352: *Ὑμεῖς δὲ καὶ περιεμείνατε Οὐεσπασιανόν, ἕως αὐτός — προσέλθῃ* (Havercamp et Oberthür, *προσέλθοι* Bekker, Niese). 387: *Προσμείνατε δὲ μέχρι τοὺς αἰτίους ἀκριβῶς ἐκμάθω.* — B. J. III, 7, 25: *Ὑποχωρῆσαί τε πρὸς ὀλίγον ἕως τὰς φαρέτρας κενώσωσιν οἱ τοξόται.* — V, 11, 2: *Ἐργάσασθαι δ' ὅσα ἂν δύνωνται κακὰ Ῥωμαίους ἕως ἐμπνέωσι.*

Librorum manuscriptorum in eiusmodi structuris verba non modo Flavii sed etiam Polybii et Dionysii Halicarnassensis Krebs (Präpositionsadverbien II p. 16 in annotatione textui subscripta) tutatus est, qui studio elocutionis variandae scriptores illas constructiones adamasse docuit. Huic assentiri debemus, praesertim cum nudum coniunctivum neglecta particula *ἄν* in enuntiatis temporalibus similibusque non solum in Homeri sed etiam in tragicorum usu fuisse et rarissime in operibus soluta oratione confectis repeti a grammaticis concedatur; cf. Kuehner II, 1 § 398 ann. 2 (p. 205 sq.); Winer l. c. § 41, 3 (p. 266). Quem singularem usum cur Josephum amplexum esse negemus, quippe quem alias quoque res, quas priores parce admisissent et quasi deliquissent, sui facere et in iis versari studuisse viderimus?

Similiter autem de iis exemplis diiudicaveris, quae optativum cum *ἄν* coniunctum habent: A. IV, 143: *ἕως ἔτι καὶ καλῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι (ἄν* deleri vult Niese, Naber retinet; collocatione particulae *ἄν* apparet hoc exemplum cum sequentibus discrepare, *ἂν — ἔχοι* elegantius ut ita dicam pro indicativo *ἔχει* ferri; indicativum autem intra orationem obliquam poni posse infra demonstrabo). — XII, 7, 6: *ἄχρι ἂν αὐτοῖς τὸν ναὸν ἁγνίσειε.* — XIV, 13, 5: *ἕως ἂν συλλάβοιεν.* — XIV, 15, 8: *ἕως ἂν — ἔλθοιεν.* Quae locutio, ut est apud grammaticos (cf. Kuehner II, 2 § 594, 4 p. 1054 et ann. 4 p. 1055

cum nota subscripta), Homero usitata, ne Atticis quidem poetis neque historicis aut oratoribus incognita fuit, eam Flavius denuo produxisse videtur ut in finalibus sententiis ὡς ἄν renovavit. Aeque ac Flavium Dionysium in usu particulae ἄν sibi non constitisse commemoravi. Huic quoque Jacoby (Sprache d. Dionys. p. 37 sq.) unam formam ἕως ἄν inculcavit, dubito annon recte. Ceterum de ea re conferatur Philologus XXXVII p. 340.

Aliquoties in iis de quibus adhuc egi sententiis intra obliquam orationem indicativus placuit. Sic libri tradunt: B. J. I, 30, 5: *Τούτῳ γὰρ ἐντείλασθαι τὸν Ἀντίπατρον Ἡρώδην ἀνελεῖν, ἕως αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ ἐστὶ τῆς ὑπονοίας κεχωρισμένος.* Et. A. VI, 117: *ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις ἵν' εἴ τις ἀποσχόμενος τοῦ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι καὶ μὴ μέχρι νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοὺς παύσει τῶν πολεμίων οὗτος ἐπάρατος ᾖ* (hic futurum dubitationes habere concedo, cum autem cum Marciano *παύσῃ* legitur, non est cur ἄν, ut Dindorf voluit, inseratur).

In exemplis verbi indicativo positi numeretur A. III, 279: *πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχουσι κεκωλυμένοι*, quam correcturam Niesio et optimis codicibus debemus, prioribus editoribus et Nabero *ἕως ἄν ἔχωσι* ex *ἕως οὗ ἔχωσι*, quod secunda manu in codice S scriptum est, laudantibus.

De structuris verborum, quae secundum communem Graecorum sermonem particulam *πρίν* sequuntur, Sturm (Beiträge z. griech. Syntax) disseruit. Ex hoc opusculo perspicitur latissime patere post *πρίν* a principio adverbii partes agens in Homeri et Hesiodi carminibus (p. 13 sqq., 42 sqq., 145) usum infinitivi, qui ad illam particulam, sive negatis sive affirmatis sententiis subiecta sit, ponatur: paullatim cum *πρίν* in iura coniunctionis receptum sit, coniunctivum et optativum gliscere (p. 47, 48) negatis iis, unde *πρίν* pendeat, sententiis; numquam autem ἄν illi voculae adiungi. Iam apud lyricos poetas (p. 52) tum ex Herodoti temporibus infinitivum fere solum versari intra affirmatas sententias (p. 150), negatis antecedentibus post coniunctionem *πρίν* condicionales quae dicantur formas, aut coniunctivum cum ἄν compositum aut merum optativum scriptoribus placuisse. His modis adici

indicativum interdum particulis γε δή vel δή confirmatum, quocum copulata coniunctio πρίν structuram coniunctionis ἕως cum indicativo aequaverit (p. 153). Denique Herodotum praeter πρίν etiam πρὶν ἤ et πρότερον ἤ probasse; quas compositiones ex Atticorum elocutione rursus remotas esse (p. 147).

Cum his regulis illam coniunctionem a Flavio usurpatam comparaverimus, in ea ad antiquiorum imitationem eum recurrisse neque semper Atticorum dicendi legibus teneri videbimus. Huius rei testimonia haec collegi: primum πρὶν ἤ denuo in honore est: hanc enim compositionem in bello Judaico singularem (cf. II, 19, 3: *Καὶ πρὶν ἢ φθέγξασθαι τὸν μὲν Φοῖβον διέφθειραν*) in Antiquitatibus immodice scriptor affectavit. In his libris legitur πρίν cum infinitivo: I, 70 — I, 185 — II, 150, 164, 171 — III, 141, 199 — IV, 152 — V, 195, 330 (*πρὶν ὀφθῆναί τισι,* paullo supra *πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι*) VI, 223, 230, 370 — IX, 199 — XIII, 16, 2 — XIV, 9, 4 — XVI, 310 — XVII, 193 — XVIII 111, 118; XVIII, 132 — XVIII, 173 — XIX, 14 — XIX, 44 contra πρὶν ἤ II 38, 244; III, 41, 79; IV, 153, 257, 268; V, 198, 330; VI, 3, 210, 230; VIII, 51, 345; XI, 1, 1; 8, 3; XII, 9, 2; XIII, 4, 3; XVIII, 89, 205 (Bekker infinitivum πρὶν ἢ τελευτᾶν ex cod. Lugd. Bat. restituit). In bello Judaico simplex πρίν cum infinitivo ornatum sexagies occurrit.

Ad A. I, 185 Jacoby (Wochenschrift f. klass. Philol., 1889, Nr. 48 p. 313) annotavit cum Flavius ante consonantes compositione πρὶν ἤ uti solere videretur, eo loco codicis L lectionem πρὶν ἢ στῆναι genuinam esse se iudicare. Videtur Flavius uti solere, sed usus non est. Ante vocales enim semper sane πρίν scripsit, ne hiaret oratio, ante consonantes autem πρίν et πρὶν ἤ miscuit *). Haec sunt exempla formae πρίν ante vocabula ab consonanti incipientia positae: A. III, 41: *Οὐδὲ γάρ εἰσι διηνεκεῖς, ἀλλὰ πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον εἰς περονίδας τὴν ἀρχὴν τελευτῶντες.* — III, 199: *Πρίν τ' ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐχρῆν.* — V, 195: *Πρὶν τὴν φρουρὰν συστραφῆναι τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται*

*) Negligentius igitur, quam Dionysius, Flavius scripsit. Illum enim formas sic distinxisse Jacoby docuit (Observ. crit. p. 303).

πλῆθος. — VI, 370: (Κελεύει) ταύτην αὐτοῦ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. — XVI, 310: Χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τῆς κακοηθείας ἀπήει. — XVIII, 118: Πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι προλαβὼν ἀναιρεῖν. — XIX, 44: Πρὶν τυχεῖν πράξαντας ἐκπύστου τοῦ ἐπιβουλεύματος γενομένου. In belli Judaici libris πρίν etiam ante consonantes locum habere inde, quod πρίν fere solum in usu est, ipsum per se intellegitur. — Altera Flaviani stili proprietas antiquitatem redolens haec est: πρότερον ἤ, de quo apud Herodotum non ita raro Sturmii dissertationis p. 87, minus crebro apud Thucydidem, apud Xenophontem, apud oratores atticos pp. 97, 108, 123 inspiciantur, apud Flavium ad novum vigorem, potissimum in posterioribus antiquitatum libris pervenit infinitivum intra affirmatas sententias amplexum. Vide A. III, 218: Ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσσὴν καὶ ὁ σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφήν. — V, 9: Ἔλεγεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δῦναι τὸν ἥλιον. — XVII, 93: Δοῦλοί τε μητρῷοι τοῦ Ἀντιπάτρου μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν. — XVII, 250: Πρότερον δὲ ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι Μαλθάκη — τελευτᾷ. — XVII, 345: Πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς ἐπὶ Ῥώμης ἀνελθεῖν Ἀρχέλαος ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. — XVIII, 75: Καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων κτλ. — XVIII, 126: Ἀγρίππας δέ — ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον ἐπὶ Ῥώμης ἄνεισι. — XVIII, 235: Καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταστῆσαι εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεθῆναι δίαιταν εἶχε. — XIX, 55: Γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. — XIX, 187: Οὗτοι γὰρ πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν κύριοι τῶν στρατιωτῶν ἦσαν. Neque abhorret scriptor ab coniunctivo post πρότερον ἤ negata sententia praecedente: A. X, 26: Ἱκετεύει τὸν θεόν — μὴ πρότερον ἢ πατὴρ γένηται τὴν ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλιπεῖν (cf. ad Herodotum p. 88, ad Thucydidem p. 97 St.) aut ab participio A. XV, 11, 2: Οὐ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὸν νεών, ἢ πάντων αὐτῷ τῶν εἰς τὴν συντέλειαν παρεσκευασμένων. Contra compositionem οὐ πρότερον ἤ infinitivus sequitur: B. J. V, 9, 4: Οὐ πρότερον εἰς ἐλευθερίαν ἀνεχαίτισεν ἢ Κῦρον τοῦτο

χαρίσασθαι τῷ θεῷ. — V, 11, 2: *Οὐ πρότερον ἐκ τοῦ κινδύνου μετεκινήθησαν ἢ δράξασθαι τῶν ὀργάνων τὸ πῦρ.* — VI, 1, 6: *Οὐ πρότερον ἐπέσχε τὴν ὁρμὴν ἢ γενέσθαι ἐπ' ἄκρῳ καὶ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους.* Variatur denique haec compositio simili *ἔμπροσθεν ἤ.* — A. XI, 1, 2: *Ταῦτα Ἡσαΐας προὐφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν θεόν.* Cui opponatur A. XVIII, 307: *Καὶ τελευτᾷ μὲν οὐ πολὺν μετὰ χρόνον ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ.*

Ad antiquissimorum dicendi generis imitationis documenta hoc addatur: Homeri et Hesiodi proprium fuit *πρίν* cum mero coniunctivo componere (p. 47, 48 St.): hic mos primum sublatus est a lyricis poetis (St. p. 58); tragici singulis locis Homericum usum imitati sunt. In Herodoti libris *πρίν* particulae sequente coniunctivo semper *ἄν* apponendum idemque in Thucydide observandum esse Sturm censet. Contra ea cum sententia per *πρὶν ἤ* incohata est, apud Herodotum haec compositio vocula *ἄν* prorsus caret.

Ad hanc Herodoti consuetudinem Flavius eiusmodi sententias conformavit, ut negatis praecedentibus *πρὶν ἤ* cum nudo verbi modo coniungeret. Hanc autem structuram ad simplex *πρίν*, ubi hoc, ne concursus vocalium fieret, opus erat, detulit, praesertim cum in hac re Homerus et Hesiodus praeirent. Sic intelleguntur A. IV, 10: *Ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς καὶ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ τὸν εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.* — IV, 268: *Ἂν δὲ ἀναισχυντῶσι περὶ τὴν ἀπόδοσιν μὴ περὶ τὴν οἰκίαν βαδίσαντας ἐνεχυράζειν πρὶν ἢ δίκη περὶ τούτου γένηται.* — X, 171: *Διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ παραδῶσι* — contra VII, 107: *Δείσας περὶ αὐτῷ καὶ τὸν Δανίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἔλθῃ φιλίᾳ καὶ πίστει γνοὺς ἐνδήσασθαι.* — VII, 222: *[Ἐκέλευσε] διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ* (priore horum locorum Niese et Naber *ἔλθοι* receperunt, alteri Naber *ἄν* inseruit — minimo iure eos locos, de quibus omnes codices consentiant, tangere eum debuisse equidem puto. Maxime autem Niesii rationem, quae in hac re vix aequabilis esse videtur, miror.

Atticorum norma Flavii in eiusmodi sententiis consuetudo tenetur in Belli Judaici his exemplis: B. J. VII, 6, 3: *Οὐ πρότερον ἵσταται πρὶν ἂν τις οὖρον γυναικὸς ἢ τὸ ἔμμηνον αἷμα χέῃ κατ' αὐτῆς.* — III, 7, 7: *Κύκλωθεν δὲ ἄλλοις ὄρεσι καλυπτομένη πρὶν εἰσαφίκοιτο τις αὐτήν, παντελῶς ἀόρατος ἦν.* Cum quibus ex Antiquitatibus concinunt: A. IV, 130: *Μὴ πρότερον ἐπινευέτωσαν πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτούς.* — XX, 210: *Καὶ συνεχῶς ζωγροῦντες οὐκ ἀπέλυον πρὶν ἤ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν.*

Annotari liceat *πρίν* adverbii loco eodem sensu quo *πρότερον* usurpatum, cum subsequatur coniunctio *πρίν* (cf. A. VII, 308: *Οὐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος πρὶν ἐνακοσίους αὐτῶν καταβαλεῖν* quocum loco comparetur: B. J. III, 5, 1: *Οὐ πρὶν ἅπτονται μάχης ἢ τειχίσαι στρατόπεδον)* consentire cum antiquissima Homeri elocutione (St. p. 23) eandemque structuram quasi reliquias Homerici usus in uno Euripideo exemplo (Eur. Herc. fur. 663 St. 64) alteroque singulari ex Herodoto deprompto (St. p. 77) repeti.

Restat, ut, quantum praeceptoribus doctissimis, Iwano de Mueller et Augusto Luchs, debeam, gratissimo animo profitear. Sicut enim Muelleri et scholis de litteris Graecorum habitis et privato consilio commotus, ut ad Josephum me converterem, ita Luchsii doctrina et benevolentia in ipso opusculo perficiendo valde adiutus sum.

Gaylord
PAMPHLET BINDER
Syracuse, N. Y.
Stockton, Calif.

Stanford University Libraries
3 6105 020 077 223